

**MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
ACADEMIA DE POLIȚIE „Alexandru Ioan Cuza”**

TEZĂ DE DOCTORAT

***MANAGEMENTUL ACTIVITĂȚILOR JUDICIARE ȘI IMPACTUL
CONTRAFACERII ȘI FALSIFICĂRII DE MONEDĂ***

- R E Z U M A T -

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:
PROF.UNIV. DR. FLORIAN COMAN**

**DOCTORAND:
DANIEL CREȚU**

**Teză elaborată în vederea obținerii titlului de DOCTOR
în „Ordine publică și siguranță națională”**

**București
2017**

CUPRINS

ARGUMENTUM	4
CAPITOLUL I MONEDA. NOȚIUNI INTRODUCTIVE. SCURT ISTORIC	6
Secțiunea 1 Conceptul, funcțiile și tipurile de monedă.....	6
1.1 Definierea conceptului de monedă, funcții, tipuri de monedă	6
1.2 Funcțiile monedei	6
1.3 Tipuri de monedă.....	7
Secțiunea 2 Considerații de ordin istoric	8
Secțiunea 3 Evoluția fraudelor monetare și a falsului de bani – scurtă prezentare.....	10
CAPITOLUL II STRUCTURI IMPLICATE ÎN CREAREA ȘI APLICAREA DE POLITICI COMUNE ÎN PROCESUL DE COMBATERE A FALSULUI DE MONEDĂ	10
Secțiunea 1 Structuri internaționale și instrumente de lucru.....	11
1.1 Preocupări ale Organizației Națiunilor Unite în crearea de politici și instrumente de lucru comune în combaterea criminalității transfrontaliere - UNODC	11
1.2 Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate - Convenția de la Palermo.....	11
1.3 Organizația Internațională de Poliție Criminală - INTERPOL.....	12
1.4 Recomandarea R (2000) 19 a Comitetului de Miniștri al Statelor Membre ONU.....	13
Secțiunea 2 Structuri europene și comunitare implicate în procesul de combatere a falsului de monedă... ..	13
2.1 Acordul de la Schengen și Sistemul de Informații Schengen (SIS).....	13
2.2 FRONTEX – Agenția Europeană pentru Managementul Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre	14
2.3 Oficiul European de Luptă Anti-Fraudă - OLAF	14
2.4 Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii- CEPOL.....	15
2.5 Oficiul European de Poliție - EUROPOL	15
2.6 Unitatea de Cooperare Judiciară a Uniunii Europene - EUROJUST	16
Secțiunea 3 Structuri naționale cu rol în contracararea contrafacerii și falsificării de monedă.....	17
3.1 Centrul Sud-Est European de Aplicare a Legii – SELEC	17
3.2 Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism - DIICOT ..	17
3.3 Punctul Național Focal - instrument de cooperare polițienească internațională.....	18
3.4 Centrul de Cooperare Polițienească Internațională - CCPI.....	19
3.5 Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor - ONPCSB.....	19
3.6 Poliția de Frontieră Română.....	19
CAPITOLUL III PREVENIREA ȘI COMBATEREA FALSIFICĂRII DE MONEDĂ	20
Secțiunea 1 Aspecte legislative de incriminare în dreptul penal românesc a unor infracțiuni din domeniul falsului de monedă	20
1.1 Protecția juridică a monedelor și bancnotelor în sistemul Codului penal român. Succinte elemente de drept comparat.....	21
Secțiunea 2 Metode și mijloace de protecție și siguranță a monedelor și bancnotelor	21
Secțiunea 3 Aspecte ale fenomenului de criminalitate economico-financiară	22
3.1 Inflația - conceptualizare, dimensiuni și consecințe.....	22

3.2	<i>Spălarea de bani – factor important în acumularea de capital și de perpetuare a criminalității</i>	23
3.3	<i>Evaziunea fiscală - fenomen economic și social</i>	24
CAPITOLUL IV EXPERTIZA CRIMINALISTICĂ A FALSULUI DE MONEDĂ		26
Secțiunea 1 Conceptul de expertiză judiciară criminalistică și dispunerea ei.....		26
Secțiunea 2 Metode și modalități de falsificare și evoluția falsului de bani		26
1.1	<i>Metode de falsificare – scurtă istorie a falsurilor</i>	26
Secțiunea 3 Particularități ale examinării criminalistice a falsului de monedă.....		28
CONCLUZII		29
ABREVIERI ȘI ACRONIME		31
BIBLIOGRAFIE		33

ARGUMENTUM

Fenomenul falsificării și contrafacerii de monedă a căpătat în ultima perioadă noi valențe date de nivelul de dezvoltare tehnologică la societatea în general a ajuns, de disponibilitatea și gradul de accesibilitate ale instrumentelor și echipamentelor necesare întregului proces și, de ce nu, de inventivitatea mereu surprinzătoare a infractorilor.

Pericolul, existent în orice faptă reușită de alterare a valorilor monetare, indiferent de tipul și felul acestora, este cu atât mai mare în cazul în care activitățile de falsificare și de introducere în circuitul monetar de monedă falsă sunt aduse la îndeplinire de persoane juridice, organizații, grupări de criminalitate organizată, ce nu vizează numai partea de profit a laturii infracționale, ci, mai ales, orizontul pe care îl dă sentimentul de independență financiară și posibilitatea de perpetuarea în săvârșirea de acte și fapte de natură penală.

Cadrul legislativ creat la nivel național, european și internațional oferă instrumente juridice de lucru necesare combaterii intenției conturate faptic de a aduce atingere diferitelor sisteme monetare prin acțiuni care pot avea efecte dintre cele mai nedorite, putându-se ajunge până la punerea în real pericol a unor valori considerate sacre.

Prezenta lucrare abordează *Managementul activităților judiciare și impactul contrafacerii și falsificării de monedă* din perspectiva și a diversității tipologice întâlnite în practică, încadrabile mai mult sau mai puțin în norma juridică existentă, dar și din cea a evidențierii minusurilor și plusurilor din domeniu, precum și a realelor amenințări la adresa stabilității și securității factorilor ce concură la derularea normală a circuitelor financiare din perspectiva încrederii persoanei în valorile monetare.

Motivația pentru care am abordat această temă rezidă în necesitatea cunoașterii aspectelor care țin de cadrul juridic actual ce incriminează activitățile legate de falsul de monedă, de modul și nivelul de cooperare instituțională națională, europeană și internațională, dar mai ales din nevoia de a evidenția, dincolo de gradul limitat în materie, particularitățile ce țin de o corectă înțelegere a unor caracteristici și proprietăți identificate și identificabile în bancnotele și monedele care, prin circuitul lor în viața fiecăruia dintre noi pun în mișcare mecanismele necesare unei evoluții continue.

Am considerat că tema trebuie să pună accent pe pericolele ce pot apărea dintr-o lipsă de cunoaștere sau dintr-o cunoaștere insuficientă a aspectelor ce fac diferența între valoarea alterată și cea reală a banilor pe care încercăm să îi gestionăm fiecare în felul nostru, evidențiind tehnicile aparte folosite de infractorii din domeniu, intenția declarată a acestora fiind aceea de înșelare. Existența posibilităților de identificare a autorului sau autorilor infracțiunilor de fals de monedă, a autorităților care gestionează activitățile de înlăturare a amenințărilor apărute, precum și a posibilității de apelare la forța coercitivă a statului, nu înlătură de fiecare dată răul produs sub forma sentimentului acut de înșelăciune și de neîncredere resimțit de cel care a fost subiect pasiv direct al faptei de natură penală. Menținerea gradului de încredere în moneda națională, în valoarea ei, este crucială pentru bunul mers al societății din orice stat dar și pentru siguranța individului referitor la un viitor previzibil.

Sub aspectul actualității temei, așa cum am subliniat în cuprinsul lucrării, falsificarea de monedă este o preocupare des întâlnită și atractivă atât pentru individul obișnuit, dar mai ales pentru grupurile infracționale organizate. Tentația obținerii unui câștig ilicit, grefată pe dezvoltarea continuă a domeniului tehnic și pe evoluția informaticii sunt tot atâția factori care concură la persistența pericolului dat de prezența de valori monetare falsificate. Se constată, de asemenea, o reală specializare a infractorilor ale căror lucrări devin din ce în ce mai calitative și care fac imposibilă depistarea falsului prin metodele obișnuite sau la o simplă analiză, chiar și de către persoanele avizate.

În preambulul Directivei 2014/62/UE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 15 mai 2014 privind protecția prin măsuri de drept penal a monedei euro și a altor monede împotriva falsificării și de înlocuire a Deciziei-cadru 2000/383/JAI a Consiliului, legiuitorul european evidențiază imperativul

cunoașterii pericolelor la adresa securității unui sistem financiar din perspectiva proliferării fenomenului de contrafacere de monedă, acțiune care, la ora actuală, acoperă cea mai mare parte a falsurilor de monedă în general, infractorii procedând mai degrabă la producerea bancnotei în totalitate, decât să intervină asupra ei.

Actualitatea și realitatea temei abordate este evidențiată și de instrumentele juridice noi puse în practică de Uniunea Europeană, în teza noastră făcând referire, atunci când am analizat instituția Poliției de Frontieră Română, la Regulamentul (UE) 2017/458 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2017¹, act normativ care vine să ridice gradul de control impus autorităților naționale din perspectiva unei gestionări mai bune a aspectului transnațional al criminalității organizate. Am făcut referire la obligația polițiștilor de frontieră de a verifica *sistematic* (termen folosit în mod regulat de actul juridic european) persoanele care beneficiază de dreptul la liberă circulație în Uniune. Contextul realităților viitoare vor dovedi eficiența unei astfel de norme.

Metodologia de cercetare folosită în elaborarea și fundamentarea tezei de doctorat a vizat *studierea lucrărilor existente în domeniu*, tratate, monografii, articole apărute în format material sau în mediul virtual, o primă *metodă aleasă fiind cea prin comparație*, care a constat în analiza cadrului legal internațional, european și în special a celui național privind falsul de monedă, precum și criminalitatea economico-financiară (în concret a flagelurilor reprezentate de evaziunea fiscală și spălarea de bani). O altă metodă folosită a fost cea a *studiului normelor de trimitere, de blanchetă și a normelor în alb*, fiind evidențiate și tratate actele și normele juridice de la cele trei nivele care sunt aplicabile în sistemul garantării și protejării încrederii în valorile monetare. Am construit prezenta teză și prin trimitere la *metoda istorică*, sens în care am analizat originile istorice ale falsului de monedă, metodele și practicile folosite în trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat, cu accent pe evoluția din Uniunea Europeană și din România. Nu în ultimul rând am apelat și la *metoda logică* de definire a conținutului lucrării, legislația aplicabilă fiind cercetată sub aspectul normelor incidente și al modalității lor de aplicare concretă, raportate la contextul actual al sectorului economico-financiar din România, știut fiind că falsificarea de monedă este o infracțiune denumită latentă ce este specifică mai degrabă unei economii scăzute.

Sub aspect strict practic, teza aduce în atenție efortul făcut de diferitele categorii profesionale care, prin atribuțiile statuate de legiuitor, dar mai ales printr-o muncă realmente inventivă, sunt implicate în acțiunile de combatere a falsificării și contrafacerii de monedă, bineînțeles făcând trimitere doar la aspectele publice ale acestor atribuții, astfel cum acestea transpar din actele normative aflate la dispoziția publicului larg. Și aceasta nu pentru că cele ce au fost arătate în lucrare sunt singurele activități aflate la dispoziția specialiștilor, ci pentru că regimul juridic, strict academic, al tezei permite doar acest lucru. Există și alte, multe, tipuri și categorii de atribuții și activități pe care cei chemați să asigure restabilirea raportului juridic încălcat, dar mai ales prevenirea încălcării normei juridice le au, și ele se regăsesc din plin în regulamente, norme și directive cu caracter mai puțin public, analizate în cu totul alte împrejurări.

Un aspect cu privire la care s-a insistat în teză este cel al expertizei criminalistice al falsului de monedă. Și aceasta pentru că, fără a știrbi în vreun fel autoritatea și prestigiul diferitelor instituții implicate în analiza falsului din acest punct de vedere, apreciez totuși că o expertiză criminalistică adecvată și completă este cea făcută de specialiștii autorităților de emisiune. Conceperea efectivă a bancnotei sau monedei puse în circulație, participarea la construirea și supravegherea fiecărui pas din întregul proces de realizare a produsului finit sunt elemente ce susțin această opinie. Afirmția nu este una dincolo de orice critică, dar în susținerea ei se prezintă existența mai multor elemente de siguranță și securitate decât vor fi vreodată dezvăluite. Și este și normal să fie așa.

¹Regulamentul (UE) 2017/458 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2017 de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 în ceea ce privește consolidarea verificărilor prin consultarea bazelor de date relevante la frontierele externe, publicat în JO L74/1 din data de 18 martie 2017

CAPITOLUL I MONEDA. NOȚIUNI INTRODUCTIVE. SCURT ISTORIC

Secțiunea 1 Conceptul, funcțiile și tipurile de monedă

1.1 Definierea conceptului de monedă, funcții, tipuri de monedă

O definiție exactă și, credem, suficient de cuprinzătoare a monedei este cuprinsă în articolul 2 litera a) din Directiva 2014/62/UE a Parlamentului European și a Consiliului², prin care a fost înlocuită Decizia-cadru 2000/383/JAI a Consiliului European³, în care se arată că *monedă* înseamnă bancnote și monede a căror circulație este autorizată legal, inclusiv bancnote și monede euro a căror circulație este autorizată legal în temeiul Regulamentului (CE) nr. 974/98⁴. Anterior, articolul 1 din Decizia-cadru 2000/383/JAI împărțea moneda în categoriile fiduciară (inclusiv bancnotele) și metalică, cu circulație legală, inclusiv bancnotele și monedele metalice euro, a căror circulație era legal autorizată prin regulamentul amintit.

Moneda a apărut ca o necesitate într-o lume în care producția și schimbul de mărfuri se dezvoltă într-un mod sănătos, prosper. Diferențele rezultate din cursul de schimb au condus, ulterior, la fenomenul care astăzi este cunoscut drept acumulare de capital. Acest din urmă proces a reprezentat, *eo ipso*, scoaterea, pentru o perioadă mai mică sau mai mare de timp, a monedei din circuitul civil. Din punct de vedere istoric, moneda a apărut în momentul în care s-a impus schimbul de produse ca urmare a necesităților crescânde și diversificate ale populației.

1.2 Funcțiile monedei

O enumerare a acestora a fost făcută, pentru prima dată, de Aristotel în lucrarea sa *Politica*, în care menționa trei funcții ale monedei, respectiv funcția *de etalon al valorii*, funcția *de instrument de plată (mijloc de schimb)* și funcția de mijloc *de teaurizare (de rezervă a valorii)*⁵. Încă de la început, moneda a fost denumită în nenumărate feluri, pentru a explica, într-un mod cât mai adecvat sensul ei și necesitatea existenței sale. Întotdeauna, însă, denumirea de *monedă* a fost raportată la ceva, indiferent dacă acel ceva a fost reprezentat de termenul de *instrument* sau de cel de *mijloc*. Denumirea de *marfa ideală* este sintagma care reprezintă cel mai bine înțelesul noțiunii.

În ceea ce privește *funcția de mijloc de schimb*, așa cum s-a arătat într-o lucrare de specialitate⁶, renumitul economist Adam Smith⁷ este cel care a susținut că moneda este instrumentul universal al schimbului. Tot în analiza acestui concept, s-a susținut că *"dacă există o parte întunecată a folosinței banului, aceasta se datorează faptului că există o parte întunecată a inimii și a sufletului nostru. Lumea o*

²Directiva 2014/62/UE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 15 mai 2014 privind protecția prin măsuri de drept penal a monedei euro și a altor monede împotriva falsificării, publicată în JO L151/1 din 21.05.2014, număr celex 32014L0062.

³Decizia-cadru 2000/383/JAI a Consiliului din 29 mai 2000 privind consolidarea, prin sancțiuni penale și de altă natură, a protecției împotriva falsificării, cu ocazia introducerii monedei euro, publicată în JO L 140 din data de 14.6.2000

⁴Regulamentul (CE) nr. 974/98 al Consiliului din 3 mai 1998 privind introducerea euro, publicat în JO numărul L 139 din data de 11.5.1998

⁵ Aristotel (384 – 322 î.Hr.) filosof grec a scris lucrarea sa *Politica* din punctul de vedere al unui observator care descrie, compară și clasifică cetățile pe care le cunoaște identificând trăsăturile care le sunt comune. Cele opt cărți ale *Politicii* tratează comunitatea politică și instituțiile sale. Lucrarea este, în fapt, a doua jumătate a unui tratat, prima fiind *Etica*. Concepția lui Aristotel era aceea că omul, ca *"animal politic"*, nu poate atinge perfecțiunea decât prin intermediul și cu ajutorul Statului, acesta din urmă socotit un mijloc de apărare și de protecție împotriva răului (conform https://ro.wikipedia.org/wiki/Politica_Aristotel).

⁶ Nicolae Dardac, Teodora Barbu, *Monedă, bănci și politici monetare*, Editura Didactică și Pedagogică, București 2005, p. 13.

⁷ Adam Smith 1723- 1790) a fost un economist, om politic și filozof scoțian. În opera sa de bază *Avuția națiunilor, cercetare asupra naturii și cauzelor ei*, a analizat dezvoltarea istorică a industriei și comerțului în Europa, de la această lucrare provenind conceptul de economie ca disciplină academică modernă. Adam Smith este cel care a introdus în economie termenul de mână invizibilă, prin aceasta devenind vizibil modul în care, prin urmărirea interesului propriu, se stimulează, în mod indirect, economia. Astfel, Smith apreciază că, în cazul societăților capitaliste, urmărirea propriului bine contribuie la binele societății.

creăm noi, oamenii, și nu banii. Banii, în sine, nu reprezintă nimic, noi îi însuflețim, legându-i de valoarea și de munca noastră”⁸. Modul în care funcționează banii în domeniul economiei prin raportare la funcția lor de mijloc de schimb este descris în mod detaliat în lucrarea *Bazele criticii economiei politice* a lui Karl Marx⁹. Autorul relevă în detaliu modul în care trocul, schimbul a fost modificat după ce pe piață au apărut banii¹⁰.

A doua mare funcție a monedei este cea de *etalon al valorii sau de standard* al acesteia.

În ceea ce privește alte funcții sau celelalte funcții ale monedei, deși în literatura de specialitate se face referire și la alte funcții, la care, totuși, înțelegem să facem scurtă trimitere, apreciem ca relevantă afirmația, în sensul că nu există alte funcții ale monedei, dincolo de cele două deja analizate, pentru că tot ce se discută în teoria economică și monetară sunt funcții derivate din cele două¹¹. Cu toate acestea, mai sunt și ale funcții ale monedei, care interesează mai degrabă științele economice în detaliu, menționând aici *funcția de rezervă a valorii sau funcția de teaurizare* sau de acumulare, *funcția de standard al plăților amânate*, *funcția de lichiditate*, *funcția de mijlocire a creditului*, *funcția socială de distribuire și redistribuire a bunurilor și serviciilor*, *funcția de mijlocire a economiilor*. Toate acestea au fost definite drept funcții secundare ale monedei¹².

De o importanță destul de mare, mai ales în zilele noastre, este *funcția de teaurizare sau de acumulare*. S-a mai vorbit și despre omogenitatea acesteia, despre recognoscibilitate și despre portabilitate¹³.

1.3 Tipuri de monedă

Moneda materială a cunoscut, în timp, două etape: *moneda marfă* și *moneda metalică*. În ceea ce privește prima categorie, era vorba despre o marfă general acceptată care putea să dăinuie un timp îndelungat. Moneda metalică a venit să înlocuiască toate acestea.

Au fost identificate și analizate mai multe criterii de clasificare a monedelor sau semnelor monetare. Astfel, după forma de existență a monedei, aceasta poate fi *monedă materială* și *monedă de cont*. Moneda materială este și ea de două tipuri, respectiv *monedă metalică* și *monedă de hârtie*, iar cea de cont se mai numește și *monedă scripturală*. În raport de emitentul semnelor monetare, se identifică moneda creată de agenții economici, moneda creată de tezaur și moneda creată de bănci. Un criteriu important după care se individualizau tipurile de monedă este prin raportare la valoarea lor intrinsecă, precum și monede fără valoare intrinsecă, denumită și *moneda semn*. Moneda poate fi una *convertibilă*, putând fi preschimbată în orice altă categorie de marfă, după cum poate exista o monedă care să circule numai într-un spațiu strict delimitat, ea nefiind, așadar, convertibilă.

Dintre toate tipurile de monedă, cea *naturală sau reală* a prezentat și prezintă o importanță deosebită pentru că este bazată pe aur¹⁴ sau pe argint. *Moneda naturală* nu poate fi manipulată de guverne,

⁸ Dorel Dumitru Chirișescu, *Fețele Monedei – O dezbatere despre universalitatea banului*, Colecția Dezbateri Contemporane, Institutul European, 2015, p. 10

⁹Karl Heinrich Marx (1818 - 1883), a fost un filozof, istoric, economist, sociolog și jurnalist german, întemeietor împreună cu Friedrich Engels al teoriei socialismului științific. În activitatea sa a analizat foarte mult mișcările muncitorești. Lucrarea sa de bază *Capitalul (Das Kapital)* este un tratat important în economie politică și reprezintă o analiză critică a capitalismului, a aplicării sale în practică și este fundamentul ideologic al ceea ce ulterior s-a numit marxismul. Dorel Dumitru Chirișescu, *FEȚELE MONEDEI – O dezbatere despre universalitatea banului*, Colecția Dezbateri Contemporane, Institutul European, 2015, p.10

¹⁰ Karl Marx, *Bazele criticii economiei politice*, Editura Politică, București 1972, p. 128

¹¹ Dorel Dumitru Chirișescu, *op.cit.*, p. 95 Autorul menționează, atunci când se oprește asupra funcției de măsură a valorii de schimb, că aceasta mai este cunoscută și ca instrument de cunoscere a valorii mărfurilor, ca unitate de cont, ca unitate de calcul, ca funcție de valorimetru sau chiar ca funcție de etalon al valorii mărfurilor.

¹² Costin C. Kirîșescu, Emilian M. Dobrescu, *op.cit.*, p. 57

¹³ Ionescu, L.C. – coordonator, *Economia și rolul bancilor*, vol I, Editura Economică, București 1997, p. 158-159

pentru că emiterea ei este asumată de societăți, prin activitatea economică a populației. A mai fost numită și *moneda de echilibru*. La polul apus al acesteia se află *moneda de dezechilibru*, *moneda artificială sau nominală*. Ea apare prin intermediul băncilor centrale, fiind în mod constant manipulată de guverne.

Moneda scripturală este moneda care nu se vede, moneda de cont, și care are un rol important în societate prin raportare la funcțiile monedei. Foarte cunoscut, din acest punct de vedere este *biletul de bancă*, în esență un titlu la purtător emis de o unitate bancară. *Moneda de divizionară sau moneda de bilon* este o piesă divizionară cu valoare proprie redusă. În compoziția ei intră metale sau aliaje comune.

Moneda de intervenție este specifică activității băncilor centrale în operațiunile cu valută pe diferitele piețe de schimb. În directă legătură cu moneda de intervenție este *moneda de referință*, o monedă străină, în raport de care se stabilește valoarea paritară a monedei naționale.

Moneda de rezervă a fost relevantă în sistemele monetare ce aveau la bază etalonul aur-devize. Cu trimitere la reforma de după Bretton Woods, dacă în perioada interbelică denumirea de monedă de rezervă era reprezentată de francul francez, lira sterlină și dolarul american, după anul 1944 moneda de rezervă era dată doar de dolarul american.

Moneda electronică are legătură cu cardurile bancare și reprezintă în fapt plăcuțe magnetice atașate unor conturi deschise la diferite societăți bancare pe numele clienților, sistemul numindu-se *online*¹⁵.

Moneda fiduciară sau moneda de încredere este tipul de monedă care circulă numai pe baza încrederii celui care o posedă în autoritatea emitentă. Nu are o valoare proprie sub aspect material, ci doar fictiv, convențional și tocmai pentru acest motiv aria lor de circulație este una destul de restrânsă, fiind limitată la teritoriul instituției de emisiune.

Moneda euro a apărut la data de 1 ianuarie 2002, fiind introdusă la acel moment în 12 țări europene. Euro a fost însă utilizat în domeniul bancar chiar din 1 ianuarie 1999. La momentul actual, este moneda oficială a unui număr de 19 din cele 28 de state membre ale Uniunii Europene¹⁶. După intrarea pe piața monetară, euro a înlocuit unitatea monetară europeană (ECU). Importanța sa a făcut ca moneda euro să devină a doua monedă de rezervă a lumii, după dolarul american, potrivit unui raport realizat de Banca Centrală Europeană pentru anul 2010¹⁷.

Deși nu se încadrează în tiparele reale, iar la acest moment nu se poate pune problema posibilității sale de falsificare, se impune totuși aducerea în prim-plan a ceea ce astăzi se numește *moneda bitcoin*.

Secțiunea 2 Considerații de ordin istoric

Moneda, ca realitate juridică, a apărut dincolo de intențiile directe manifestate economic, ca o consecință a unui proces continuu de dezvoltare a ceea ce se producea și a necesității diverse de diferite produse care antrenau schimbul. Pentru că aveau calități aparte, metalele s-au impus ca măsuri ale valorilor de schimb ale mărfurilor. Bineînțeles că dintre toate metalele, primele locuri au fost ocupate de argint și aur, în această ordine.

¹⁴ Termenul de *aur* vine de la latinescul *aurum*, așa cum, de altfel, se arată și în lucrarea *Aurul. Mit și realitate* a autorilor Nicolae Murgu și Mugur Isărescu, apărută la Editura Junimea, Iași 1981, p. 9

¹⁵ Bani electronici se găsesc și sub denumirile de e-money, electronic cash sau digital cash, electronic currency sau digital currency, e-gold, etc.

¹⁶ Toate aceste state sunt cunoscute ca Zona euro, ele fiind astăzi Austria, Belgia, Cipru, Estonia, Finlanda, Franța, Germania, Grecia, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxemburg, Malta, Olanda, Portugalia, Slovacia, Slovenia și Spania. Cu acordul comunității europene, moneda este folosită de Andorra, Monaco, San Marino și Vatican, existând și două state, Kosovo și Muntenegru, care utilizează euro fără acordul Uniunii Europene.

¹⁷ www.capital.ro/BCE: euro este în continuare a doua monedă de rezervă a lumii, articol apărut în data de 22 iulie 2011

S-a constatat, de-a lungul timpului, că aurul corespunde funcțiilor pe care banii le au. Potrivit istoricului Herodot, primele monede din aur au apărut în Lydia¹⁸, provincie romană în care, în timpul ultimului rege Cresus¹⁹ au apărut bancnotele, hârtii de valoare emise de bănci. Ideea de monedă metalică bătută, forma cea mai cunoscută a monedei, apărută în jurul anilor 500 î.Hr., este reluată și în lucrarea actualului guvernator al Băncii Naționale a României, Mugur Isărescu, în care se mai arată și că regele Darius bate Daricul de aur în secolul V î.Hr.²⁰. În Europa primele bănci care au emis bancnote au fost cele din Amsterdam (1609) și Hamburg (1619).

Un tezaur important descoperit la începutul secolului al XX-lea lângă templul zeiței Artemis²¹ de la Efes, a scos la iveală o altă monedă folosită, respectiv *moneda electron*, identificată drept monedă divizionară a staterului, electronul fiind un aliaj al aurului cu argintul care se găsea în stare naturală.²² Ulterior, potrivit profesorului de istorie antică Robin Osborne, deși primele piese cu însemne ale unei mase monetare regulate au apărut pe teritoriul Lydiei, grecii au fost cei care au preluat, dezvoltat și extins conceptul de monedă²³. Denumirea de monedă vine de la romani, respectiv de la numele templului zeiței Juno (sau Junon)²⁴, Moneta din Roma, locul unde a fost amplasat primul atelier roman de confecționat forme de bani metalice, monedele în sine. Cel mai celebru, din această perioadă, a fost dinarul de argint al lui Titus Carisins care avea pe avers capul zeiței Juno cu inscripția numelui său Moneta²⁵.

În aria noastră geografică, primele monede metalice autohtone bătute au fost *drahmele* din argint care au fost descoperite în tezaurul de la Histria în secolele X-IV î.Hr. După ce în Dacia istorică au început să pătrundă, din ce în ce mai mult, *denarii romani*, influența monetară grecească se reduce foarte mult. Deosebit de renumită în zilele noastre este moneda *koson*, foarte cunoscut și pe fondul încercărilor de traficare²⁶. Tot cu semnificație importantă a fost prezența, în secolul al XVI-lea, a monedelor turcești, cel mai cunoscut fiind *asprul*.

În Țările Române, la nivelul secolului al XVI-lea circula o monedă de argint, respectiv *talerul*, bătut în Olanda. Era cunoscut în acele vremuri sub denumirea de taler-leu pentru. Această monedă a dobândit denumirea de *leu*, fiind preluată ca atare prin legea monetară din anul 1867²⁷ de pe vremea lui Alexandru Ioan Cuza, devenind astfel monedă națională²⁸. Pe vremea acestui din urmă domnitor au existat discuții și în legătură cu moneda numită *romanat*.

¹⁸ Herodot din Halicarnas, istoric grec (484 î.Hr. – 425 î.Hr.) este cunoscut și ca *părintele istoriei (pater historiae)* datorită modului său aparte în care a tratat evenimentele pe care le-a menționat în lucrările sale. Cea mai cunoscută operă a sa este *Istoria*. Conform <https://en.wikipedia.org>, Lydia, parte a Asiei Mici, a devenit mai apoi numele unei provincii romane, unde se pare că au apărut primele monede în jurul secolului al VII-lea î.Hr.

¹⁹ Sau, în latină, Croesus, 560-546 î.Hr.

²⁰ Nicolae Murgu, Mugur Isărescu, *Aurul. Mit și realitate*, Editura Junimea, Iași 1981, p. 68.

²¹ Este una dintre cei doisprezece zei olimpici, fiind cunoscută drept zeița vânătorii în mitologia greacă.

²² Tezaurul a fost găsit de către arheologul D.G. Hogarth din cadrul British Museum în timpul cercetărilor templului zeiței Artemis din Efes din perioada 1904-1905. Aliajul dintre aur și argint, moneda de electron despre care vorbim, era numit și aurul alb.

²³ Robin Osborne, *Greece in the Making, 1200-479 B.C.*, Londra și New York, 2009, p. 235-246.

²⁴ Conform https://en.wikipedia.org/wiki/Temple_of_Juno_Moneta, în mitologia romană, Moneta a fost un titlu dat două zeițe distincte: zeița memoriei (identificată cu zeița greacă Mnemosyne) și un epitet de Juno, numit Juno Moneta. Numele acestuia este sursa a numeroase cuvinte în bani.

²⁵ Nicolae Murgu, Mugur Isărescu, *op.cit.*, p. 68. Tot în această lucrare se mi arată și că solidus a fost cea mai importantă monedă romană din aur, apărută în timpul împăratului roman Constantin cel Mare în anul 312 d.Hr. și care conținea aproximativ 4,55 gr. de aur.

²⁶ Potrivit unui articol datat 28 septembrie 2015 apărut pe site-ul adevarul.ro, kosonii dacilor se vindeau pe internet și cu suma de 5000 de dolari, ofertele de vânzare fiind semnificative; a se vedea <http://adevarul.ro>, *Kosonii dacilor sunt vânduți cu 5.000 de dolari în SUA. Zeci de oferte pentru monedele de aur din Sarmizegetusa Regia*, autor Daniel Guță.

²⁷ Legea nr. 14/1867 pentru înființarea unui nou sistem monetar dar și pentru fabricarea monedelor naționale. Prin acest act normativ a fost creat primul sistem monetar românesc, fiind adoptat leul ca monedă națională, ce a fost împărțit în 100 de bani.

²⁸ Dorel Dumitru Chirișescu, *op.cit.*, p. 139

O analiză recentă a unuia dintre cei mai mari furnizori de servicii financiare din Europa Centrală și de Est, învedera tendința clară a aurului de a fi din ce în ce mai mult privit ca cea mai pură formă de bani și mai puțin ca o marfă, deținerea lui fiind sinonimă cu proprietatea pură, fără obligații.²⁹

Secțiunea 3 Evoluția fraudelor monetare și a falsului de bani – scurtă prezentare

Primele falsificări cunoscute a nivel istoric sunt cele care datează din perioada regelui babilonian Hammurabi. O lege concretă pentru pedepsirea celor ce falsificau moneda a fost cunoscută *Lex Cornelia de falsis*, potrivit căreia contrafacerea monetară, de orice tip era ea, se pedepsea pentru omul liber cu confiscarea averii și exilarea iar pentru sclavi cu moartea prin tortură³⁰. Dacă ar fi să întocmim o retrospectivă a contrafacerii de monedă de la începutul umanității și până în prezent, am constata că în orice spațiu în care a existat un etalon de valoare, a existat și un fals al acestuia.

Cea mai importantă acțiune în economia vremurilor a fost cea care a condus la participarea unui număr de 35 de state în cadrul Conferinței de la Geneva din data de 20 aprilie 1929, care a schimbat aspecte importante ale modalităților de a acționa în diferite domenii, printre care și falsificarea de monedă. Conferința venea și după imensul scandal creat de și în jurul Băncii Portugaliei ca urmare a acțiunilor întreprinse de portughezul Artur Virgilio Alves dos Reis, care a relevat autorităților slăbiciunile diferitelor sisteme monetare și consecințele lipsei de cooperare dintre state³¹.

Lupta împotriva falsificării de monedă a căpătat noi valențe prin înființarea la data de 1 ianuarie 1942 a Organizației Națiunilor Unite (ONU)³². Contracurarea falsificării de monedă a fost continuată cu apariția în anul 1950 a structurii a Uniunii Europene, în cadrul căreia au fost dezvoltate agenții cu atribuții concrete în contracurarea falsului de monedă, una dintre cele mai importante fiind Europolul.

Astăzi, cu sprijinul BCE, există înființat Grupul de descurajare a falsificării din cadrul băncilor centrale naționale CBCDG (*Central Bank Counterfeit Deterrence Group*), grup internațional din care fac parte mai mult de 30 de bănci centrale.

CAPITOLUL II STRUCTURI IMPLICATE ÎN CREAREA ȘI APLICAREA DE POLITICI COMUNE ÎN PROCESUL DE COMBATERE A FALSULUI DE MONEDĂ

Apariția de structuri comune s-a impus ca o necesitate de contracurarea a factorilor ce acționează dincolo de limitele geografice, deja desuete, ale statelor. În timp, ca urmare a analizării diferitelor cazuri apărute în practică, au apărut noțiunile de crimă organizată, criminalitate organizată și organizarea crimei. Etimologic, terminologia de criminalitatea organizată a apărut pentru prima dată în anul 1919, când a fost creată o organizație civică de analiză a criminalității, "*Chicago Crime Commission*"³³.

²⁹Special Report Gold – iulie 2011, Ronald-Peter Stöferle, Erste Group Research; a se vedea <http://www.money.ro/40-de-ani-de-dezordine-financiara>. Aceasta deoarece aurul nu poartă nicio dobândă, neavând niciun risc în contrapartidă. Se arată, în același raport, că ultimele decizii luate de bănci sau de organismele guvernamentale de a accepta aurul drept colateral, precum și deciziile mai multor bănci centrale de a-și crește deținerile de aur reprezintă fundația întoarcerii la moneda tare.

³⁰ Radu Negrea, *Moneda – De la scoicile-monedă, la cecul electronic*, Editura Albatros, București 1988, p.46

³¹ Descriș de către scriitorul M. Teigh Bloom în cartea sa *The Man Who Stole Portugal* (Omul care a furat Portugalia) Alves dos Reis, cunoscut și sub numele de Banca Portugaliei, a fost totuși considerat un geniu pentru că el nu a falsificat moneda portugheză, ci, într-o primă etapă a vieții sale, a falsificat cecuri în valoare de peste 100.000 de dolari americani, investiți ulterior, pentru ca, după ce a fost eliberat din închisoare pe fondul unei erori judiciare, să îi determine pe englezii de la banca Waterlow and Sons Limited să îi tipărească bancnote false în valoare de aproximativ 1% din PIB-ul Portugaliei. Este autorul unei adevărate opere de falsificare a dolarului american prin intermediul unor instituții bancare private din Portugalia, Anglia, Germania și Olanda, care au trecut peste importanța consultării autorităților centrale.

³² Denumirea de Națiunile Unite a apărut prima dată în Declarația Națiunilor Unite din data de 1 ianuarie 1942, când s-a hotărât continuarea eforturilor militare împotriva Germaniei și aliaților săi, Organizația începând să funcționeze efectiv din data de 24 octombrie 1945, această dată devenind și Ziua ONU.

³³ Klaus Von Lampe, "*Not a Process of Enlightenment: The Conceptual History of Organized Crime in Germany and The United States of America*", apărut în "*Forum on Crime and Society*", vol. 1, nr. 2, 2001, p.104, United Nations, Center for International Crime Prevention.

De multe ori terminologia este folosită în limbajul obișnuit dar și în cel de specialitate alături de celelalte în același scop, al explicării fenomenului de criminalitate organizată. Toate acțiunile ilicite, dar mai ales gradul lor de violență au condus la necesitatea apariției de structuri de legătură la nivel național, comunitar sau internațional, prin înființarea de organisme, instituții, agenții cu scopul de a contribui la creșterea gradului de siguranță și securitate, la definirea de spații sigure sub toate aspectele ale tuturor cetățenilor.

Secțiunea 1 Structuri internaționale și instrumente de lucru

1.1 Preocupări ale Organizației Națiunilor Unite în crearea de politici și instrumente de lucru comune în combaterea criminalității transfrontaliere - UNODC

Organizația Națiunilor Unite a decis pe data de 15 iunie 2017 crearea unui Birou al Națiunilor Unite având drept misiune lupta împotriva terorismului, structură ce pune laolaltă diferitele comitete specializate existente deja³⁴.

Unul dintre pilonii centrali în realizarea politicilor ONU este Biroul pentru Droguri și Criminalitate (UNODC)³⁵, care ajută membrii Organizației în lupta contra drogurilor, criminalității și terorismului, implicit în ceea ce înseamnă spălarea banilor și combaterea finanțării terorismului. În cadrul acestui Birou există Departamentul de aplicare a legii, crimă organizată și de combatere a spălării banilor, ce coordonează, la nivel global, un Program înființat în anul 1997, ce are ca obiective spălarea banilor, produsele criminalității și finanțarea terorismului. Activitatea concretă a Biroului a contribuit și ea la crearea de către ONU, în anul 1998, a Rețelei de informații internaționale în domeniile de strictă aplicabilitate. În cadrul acestui proiect, departamentul ONU pentru prevenirea și combaterea spălării banilor din cadrul UNODC³⁶ administrează și întreține această rețea de informații internaționale³⁷, care cuprinde, între altele Grupul de acțiune financiară pentru acțiune în domeniul monedei Euro (Money Task Force) și Interpolul.

1.2 Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate - Convenția de la Palermo

Deși prin rolul său, dar și prin structura sa, Organizația avea ca obicei abordarea metodei bine-cunoscute de a lăsa la latitudinea statelor membre implementarea în diferitele jurisdicții naționale și aplicarea instrumentelor de lucru aprobate, totuși, înțelegând importanța diferitelor fenomene apărute la nivel global, ce tindeau să ia o amploare necontrolată, ONU a că trebuie să apeleze și la diferite mijloace de contrângere pentru statele să pună în aplicare mai repede aceste instrumente de lucru împotriva criminalității. Un astfel de exemplu este cel al elaborării Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15 noiembrie 2000, sau, după cum mai este cunoscută, *Convenția de la Palermo* (în continuare *Convenția*)³⁸.

Internaționalizarea criminalității și valențele sale deosebite relevate în ultimii ani, a condus la necesitatea adoptării de instrumente de lucru ancorate în realitatea imediată și care să conțină măsuri ce pot să contracareze activitățile infracționale, unul dintre aceste instrumente fiind *Convenția din noiembrie 2000*³⁹. Ceea ce introduce cu titlu foarte important *Convenția* este posibilitatea statelor, prin autoritățile specifice, de a dispune confiscarea, pe baza deciziei unei instanțe sau a unei alte autorități competente, a

³⁴ Conform <https://www.agerpres.ro/externe/2017/06/16/onu-a-decis-crearea-unui-birou-al-natiunilor-unite-de-lupta-impotriva-terorismului-09-49-23>.

³⁵ United Nations Office on Drugs and Crime sau prescurtat UNODC, Biroul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate

³⁶ LEOCMU - The Law Enforcement, Organized Crime and Anti-Money-Laundering Unit of UNODC

³⁷ IMoLIN - The International Money-Laundering Information Network

³⁸ Publicată în Monitorul Oficial nr. 813 din data de 8 noiembrie 2002

³⁹ Potrivit dispozițiilor art. 36, *Convenția* a fost deschisă spre semnare în perioada 12-15 decembrie 2000 la Palatul de Justiție din Palermo, Italia și apoi până la data de 12 decembrie 2002 la sediul ONU din New York, SUA.

bunurilor produse ale infracțiunilor săvârșite sau care sunt obținute direct sau indirect prin comiterea faptei penale. Deși instrument de drept internațional, în acord cu principiile generale ale Națiunilor Unite, Convenția nu încalcă principiul suveranității statelor membre, statuând că ele își execută obligațiile rezultate din act într-un mod compatibil cu principiile egalității suverane și al integrității teritoriale și cu cel al neintervenției în afacerile interne ale altor state. Este înlăturată, așadar, existența *ab initio* a unor organisme cu rol suprastatal, având competențe și funcțiuni unice.

În ceea ce privește incriminarea infracțiunilor, Convenția a vizat acele fapte referitoare la participarea la un grup infracțional organizat (art. 5), la spălarea produsului infracțiunii (art. 6), la corupție (art. 8) și la împiedicarea bunei funcționări a justiției (art. 23). Sunt infracțiuni cu privire la care Convenția a recomandat includerea lor în legislațiile naționale, competența actului normativ urmând a fi aplicată în situațiile respective suprapuse existenței unui grup internațional organizat care acționează la nivel transnațional.

Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din anul 2000 este un instrument de lucru modern, pe fondul îmbunătățirilor continue aduse în domeniu plecând de la nivelul Conferinței Ministeriale de la Napoli din anul 1994 când a fost adoptat Planul Mondial de Acțiune contra Criminalității Transfrontaliere Organizate⁴⁰, care încearcă să țină pasul cu schimbările economice și sociale de la nivel mondial, precum și cu noile provocări în domeniul securității globale, dar și individuale.

1.3 Organizația Internațională de Poliție Criminală - INTERPOL

Organizația Internațională de Poliție Criminală – Interpol este o instituție care dă posibilitatea structurilor de poliție din cele 190 de state membre să inițieze programe de colaborare continuă și eficientă, adoptând măsuri și acțiuni comune în vederea combaterii criminalității internaționale⁴¹. Rolul declarat al Interpolului este acela de a permite tuturor structurilor de poliție din întreaga lume să colaboreze pentru existența unui climat sigur de desfășurare a vieții. Unul dintre punctele forte ale organizației este acela al neutralității declarate, principiul cooperării polițienești internaționale fiind mai presus chiar și față de inexistența sau deteriorarea relațiilor diplomatice dintre anumite țări. Toate acțiunile pe care le întreprinde Interpolul sunt cu respectarea strictă a legilor naționale ale statului vizat și cu prevederile Declarației Universale a Drepturilor Omului.

Prioritățile Interpol sunt cele menționate în Strategia pentru perioada 2017-2020. Rolul organizației este unul pregnant și în ceea ce privește combaterea fenomenului de falsificare de monedă, prin înlăturarea tuturor riscurilor identificate și acceptarea de noi provocări în domeniu. Sunt avute în vedere evoluțiile recente ale tehnologiei fotografice, de calculator și mijloacelor de imprimare, precum și disponibilitatea pe piață a echipamentelor relativ reduse ca preț ce fac ca producția de monedă contrafăcută să crească.

Un program important este cel pe care Interpolul îl derulează împreună cu UNODC din cadrul Națiunilor Unite, un program de tipul ”Train-the-Trainer”⁴², scopul fiind acela de a dezvolta gradul de cunoaștere și abilitățile în depistarea falsurilor, inclusiv în ceea ce privește contrafacerea de monedă. La noi, Centrul de Cooperare Polițienească Internațională (CCPI) funcționează ca direcție în cadrul Inspectoratului General al Poliției Române și cuprinde elemente ale Interpol, Europol, Sistemul Informatic Schengen/SIRENE, având legătură operativă și cu Centrul SELEC.

⁴⁰ Conferința Ministerială Mondială asupra Criminalității Transnaționale organizată la Napoli în perioada 21-23 noiembrie 1994, sub auspiciul Consiliului Economic și Social din cadrul ONU.

⁴¹ Interpolul, Organizația Internațională de Poliție Criminală (O.I.P.C.) - sau *International Criminal Police Organization* - este o organizație internațională de cooperare a forțelor de poliție din cele 190 de state membre. A fost creată în anul 1923 și are sediul în Franța la Lyon.

⁴² Antrenează antrenorul, engl., intitulat *Introducere în Examinarea Securității Documentelor*.

1.4 *Recomandarea R (2000) 19 a Comitetului de Miniștri al Statelor Membre ONU*

Recomandarea (2000) 19 a Comitetului de Miniștri al Statelor Membre ale Organizației Națiunilor Unite (în continuarea Recomandarea) a fost adoptată de Comitetul de Miniștri la data de 6 octombrie 2000, în cadrul celei de-a 724-a reuniune a delegaților Miniștrilor, în baza articolului 15 litera b) din Statutul Consiliului Europei⁴³. Deși instrumentul de lucru conține principii referitoare la rolul urmăririi penale în cadrul Sistemului de Justiție Penală, el afirmă și principiile luptei împotriva crimei organizate, în cadrul capitolului referitor la cooperarea internațională.

Rolul procurorului într-un stat, din perspectiva legislației naționale, este bine determinat și conturat prin existența de dispoziții, norme și principii care vin să guverneze activitatea sa în cadrul funcției de urmărire penală a procesului penal. Ceea ce prevede Recomandarea (2000) 19 este tocmai posibilitatea ca procurorul să poată apela la instituții sau organizații de cooperare internațională, prin punerea în aplicare a diferitelor instrumente de lucru ce îi sunt puse la dispoziție de factorii îndreptățiți.

Secțiunea 2 Structuri europene și comunitare implicate în procesul de combatere a falsului de monedă

2.1 *Acordul de la Schengen și Sistemul de Informatii Schengen (SIS)*

La nivel global, pe fondul recrudescenței fenomenului ilicit mondial, s-a ajuns la crearea de instrumente cu aplicabilitate restrânsă, principiile de aplicare fiind aceleași prin raportare la criteriul opozabilității. La nivel european, ca urmare a construcției juridice cunoscută astăzi drept Uniunea Europeană, s-a pus problema liberei circulații a cetățenilor Uniunii dincolo de granițele geografice ale țărilor de origine. În acest sens, potrivit articolului 45⁴⁴ din Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene⁴⁵, cetățenii Uniunii au dreptul de a circula liber și de a se stabili oriunde pe teritoriul statelor membre. Circulația liberă a persoanelor din cadrul Comunității a fost inserată și definită în Acordul Unic European din anul 1987, fiind unul dintre pilonii principali ai funcționării Uniunii. Așa s-a ajuns la statuarea de noi instituții cum este cea a cetățeniei europene, noțiune introdusă pentru prima dată prin Tratatul de la Maastricht din anul 1993.⁴⁶

A fost creat *Acordul* privind eliminarea graduală a controalelor la frontierele comune, încheiat la Schengen la data de 14 iunie 1985, cuprinsul actului referindu-se la eliminarea completă a tuturor controalelor, formalităților la frontierele comune dintre statele semnatare și transferarea acestora la frontierele lor externe⁴⁷. După apariția Acordului de la Schengen, a fost creată și *Convenția de Implementare Schengen*⁴⁸, cu scopul declarat de eliminare a controalelor la frontierele interne ale Uniunii.

⁴³<http://www.monitoruljuridic.ro/act/statutul-consiliului-europei-din-5-mai-1949-emitent-consiliul-europei-30114.html> România a ratificat Statutul prin Legea nr. 64 din 4 octombrie 1993, publicată în Monitorul Oficial al României, nr. 238 din 4 octombrie 1993; Art. 15 lit. b) Concluziile Comitetului Miniștrilor pot fi formulate, dacă este cazul, ca recomandări adresate guvernelor. Comitetul poate invita guvernele membrilor să-i facă cunoscute măsurile luate cu privire la o atare recomandare.

⁴⁴Articolul 45 *Libertatea de circulație și de ședere* (1) Orice cetățean al Uniunii are dreptul de circulație și de ședere liberă pe teritoriul statelor membre. (2) Libertatea de circulație și de ședere poate fi acordată, în conformitate cu tratatele, resortisanților țărilor terțe stabiliți legal pe teritoriul unui stat membru.

⁴⁵ Publicată în JO nr. C 83/392 din 30.03.2010, CELEX 2010/C 83/02; a se vedea și <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0389:0403:ro:PDF>

⁴⁶Titlul VI al Tratatului de la Maastricht, identificat și ca al Treilea Pilon al Uniunii Europene, referitor la cooperarea în sfera justiției și a afacerilor interne (JAI).

⁴⁷ Florian COMAN, Cristian JURA, Ion NECȘULESCU, Grigore STOLOJESCU, Nicolae PURDĂ, *Instrumente practice de drept internațional public*, Editura Pro Universitaria, București, 2015, p. 11

⁴⁸ A fost semnată la data de 19 iunie 1990 și intrată în vigoare la 26 martie 1995, având 13 membri. Marea Britanie și Irlanda nu au semnat Convenția, dar au putut opta pentru aplicarea doar a unor părți din întregul *acquis* Schengen.

Pentru a nu se lăsa loc arbitrariului, Uniunea a procedat totuși la crearea unui instrument juridic prin care s-a dorit creionarea unor linii comune de acțiune. Acestea sunt date de conținutul Directivei 2001/40/CE a Consiliului privind recunoașterea reciprocă a deciziilor de îndepărtare a resortisanților țărilor terțe, prin care se asigură o punere în practică mai eficientă a măsurilor de extradare, dar și o mai bună cooperare între statele Schengen. În vederea unei funcționări facile a Convenției de Implementare, în raport și de dispozițiile articolului 25 din Acord, Uniunea a implementat pentru spațiul Schengen un instrument de lucru tehnic, respectiv *Sistemul de Informații Schengen (SIS)*⁴⁹. Scopul final al SIS este acela de a crea, menține și restabili securitatea și ordinea la nivel comunitar și implicit la nivel național.

2.2 FRONTEX – Agenția Europeană pentru Managementul Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre⁵⁰

Uniunea Europeană a înființat mai multe agenții în domeniul afacerilor interne care să fie de un real ajutor cetățenilor din statele membre, dar și pentru a face față noilor provocări și sarcini ce apar în mod continuu. Rolul deosebit de important al Frontex este acela de a face față, de a ușura și eficientiza procesul de aplicare a diferitelor măsuri ce sunt luate sau vor fi luate de Uniune referitoare la asigurarea securității granițelor externe ale comunității, cu trimitere concretă aici la Codul Frontierelor Schengen, astfel cu acesta a fost stabilit prin Regulamentul (UE) 2016 / 399 în conformitate cu Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene.

A fost creată în anul 2004 prin Regulamentul (CE) 2007/2004 al Consiliului European⁵¹ referitor la înființarea Gărzii de Frontieră și de Coastă Europene. Frontex colaborează îndeaproape cu alte agenții comunitare cum este cazul Europol, Eurojust, Cepol, OLAF, pentru prevenirea, detectarea și anihilarea formelor de criminalitate organizată și terorism. În vederea realizării obiectivelor sale și a aplicării în bune condiții a cadrului legislativ opozabil, Agenția poate înființa, potrivit articolului 16 din Regulament, sedii specializate, sucursale, în diferitele state membre, conform deciziei Consiliului de administrație.

2.3 Oficiul European de Luptă Anti-Fraudă - OLAF

Oficiul european de luptă anti-fraudă este instituția europeană care se ocupă cu protejarea intereselor Uniunii Europene împotriva fraudei de orice fel, a fenomenului de corupție și a oricăror altor tipuri de activități strâns legate de acestea. Dintre cele mai cunoscute linii ale sale de abordare fac parte programele Hercule⁵². În cadrul acestor programe se asigură sprijin logistic, financiar, operațional pentru activitățile considerate ca viabile de la nivelul autorităților naționale sub forma punerii la dispoziție a unor fonduri cu destinație exactă.

Oficiul a fost înființat prin Decizia 1999/352/CE, CECO, Euratom a Comisiei din data de 28 aprilie 1999, prin care au fost definite responsabilitățile și sarcinile, structura și modul de funcționare ale Oficiului, cu amendamentele aduse în anul 2013 care vizau, în principal, activitățile de cooperare cu organizații externe. Acestea au fost cuprinse în Decizia Comisiei din 27 septembrie 2013 de modificare a Deciziei 1999/352/CE de instituire a Oficiului European de Luptă Antifraudă⁵³. Oficiul trebuie să acorde sprijin pentru îmbunătățirea protecției monedei euro împotriva falsificării, prin intermediul formării și al asistenței tehnice. Sunt prevăzute sarcini pentru pregătirea de inițiative legislative și de reglementare ale

⁴⁹Sistemul Informatic Schengen face parte din Titlul IV al Convenției de Implementare, art. 92-101

⁵⁰ European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States; a se vedea și <https://www.politiadefrontiera.ro/ro/main/pg-agentia-frontex-121.html>

⁵¹ Publicat în JO L 349/2 din data de 25.11.2004

⁵² Este bine-cunoscut programul Hercule III, respectiv Regulamentul (UE) nr. 250/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 26 februarie 2014 (JO L 84, 20.3.2014) de instituire a unui program în vederea promovării unor activități în domeniul protecției intereselor financiare ale Uniunii Europene (programul „Hercule III”) și de abrogare a Deciziei nr. 804/2004/CE.

⁵³ Publicată în JO L257/19 din 28 septembrie 2013 - (2013/478/UE)

Comisiei Europene cu scop, între altele, de a se acorda o protecție ridicată monedei euro împotriva falsificării.

În România, OLAF colaborează instituțional și operațional și cu Inspectoratul General al Poliției Române (IGPR), în cadrul căruia activitatea de prevenire și combatere a falsurilor de monedă, cecuri de călătorie și cărți de credit îi revine Direcției Generale de Combatere a Crimei Organizate și Antidrog (DGCCOA).

2.4 Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii- CEPOL

La înființarea sa, Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii⁵⁴ purta denumirea de Colegiul European de Poliție, înființat prin Decizia 2005/681/JAI a Consiliului⁵⁵. Cepol este o veritabilă instituție școală de pregătire a ofițerilor de poliție de rang superior și mediu din Comunitate, prin desfășurarea de cursuri specializate pe diferite domenii în care se pun în practică politicile europene.

Mandatul vechi al instituției a fost înlocuit de către Uniune printr-unul nou, care a început să curgă de la data de 1 iulie 2016, moment în care denumirea inițială de Colegiul European de Poliție a fost înlocuită cu cea de „*Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii*”. Trecerea a fost realizată prin intermediul Regulamentului (UE) 2015/2219 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 noiembrie 2015⁵⁶, prin care a fost înlocuită și abrogată Decizia 2005/681/JAI a Consiliului. La momentul revitalizării instituției, au fost avute în vedere și prevederile din cadrul Programului de la Stockholm - O Europă deschisă și sigură în serviciul cetățenilor și pentru protecția acestora⁵⁷, prin care se urmărea crearea unei adevărate culturi europene în sfera respectării aplicării legii, inclusiv prin construcția de programe europene de formare și de schimb pentru lucrătorii ce au competențe în domeniu la nivel național și la nivelul UE. În economia tezei noastre dorim să facem trimitere la dispozițiile articolului 29 din Regulament, a cărui denumire marginală este „*Combaterea fraudei*”, articolul 1 stipulând că între 1 iulie 2016 și 31 decembrie 2016, CEPOL aderă la Acordul interinstituțional din 25 mai 1999 privind investigațiile interne desfășurate de Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF)⁵⁸.

2.5 Oficiul European de Poliție - EUROPOL

Oficiul European de Poliție sau EUROPOL este agenția Uniunii Europene care are ca atribuție să răspundă de aplicarea legii și, prin aceasta, să crească nivelul de securitate și siguranță în spațiul comunitar.

Apariția Oficiului a fost hotărâtă prin Tratatul de la Maastricht privind Uniunea Europeană din 7 februarie 1992, și își desfășoară activitatea din data de 3 ianuarie 1994, inițial sub denumirea de Unitatea de Droguri Europol (EDU)⁵⁹. Convenția de înființare a Europol a fost semnată în 1995 de toate statele membre, ea devenind aplicabilă din 1 octombrie 1998⁶⁰. Activitatea continuă a Oficiului se desfășoară în concordanță cu Strategia sa pe anul 2016⁶¹. Europolul are numeroase colaborări cu instituții europene dar și naționale. Astfel, Oficiul participă la reuniuni coordonate și organizate de Eurojust, un număr mare

⁵⁴ Denumirea oficială este cea de European Union Agency for Law Enforcement Training, engl.

⁵⁵ Decizia 2005/681/JAI a Consiliului din 20 septembrie 2005 de instituire a Colegiului European de Poliție (CEPOL) și de abrogare a Deciziei 2000/820/JAI (JO L 256, 1.10.2005, p. 63)

⁵⁶ Adoptat la Strasbourg, 25 noiembrie 2015, publicat în JO L 319/1 din 04.12.2015.

⁵⁷ Jurnalul Oficial C 115 din 4.5.2010; a se vedea și <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=LEGISSUM:jl0034>.

⁵⁸ Acordul interinstituțional din 25 mai 1999 între Parlamentul European, Consiliul Uniunii Europene și Comisia Comunităților Europene privind investigațiile interne desfășurate de Oficiul European de Luptă Antifraudă (OLAF) (JO L 136, 31.5.1999, p. 15).

⁵⁹ A fost definită ca atare în Titlul VI al Tratatului privind Uniunea Europeană

⁶⁰ Convenția Europol - www.mai.gov.ro/Documente/Relatii_internationale/CONVENTIE_EUROPOLRO.pdf

⁶¹ Adoptată la Haga la data de 3 februarie 2016; a se vedea și <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/work-programmes>

dintre acestea referindu-se la înființarea echipelor comune de anchetă cunoscute sub numele de JITs⁶², numărul acestora fiind actualmente de 17, potrivit acordurilor semnate cu Eurojust. Europolul cooperează cu Frontex, susținând o serie de operațiuni coordonate de aceasta. În alte situații, cum este cazul OLAF, Europolul are încheiate acorduri administrative privind activitățile comune. În ceea ce privește țara noastră, unitatea națională Europol este integrată Centrului pentru Cooperare Polițienească Internațională⁶³.

În domeniul protejării monedei împotriva acțiunilor de falsificare, referitor la evoluția continuă a Europol, amintim că în spre sfârșitul anului 2016 instituția a fost acreditată în conformitate cu criteriile standardului internațional ISO/IEC 17020, acreditare primită pentru examinarea fundamentală a bancnotelor⁶⁴. Astfel, Centrul european pentru criminalitatea cibernetică (EC3) Europol, în special Laboratorul de criminalistică Europol a fost acreditat pentru examinarea criminalistică a bancnotelor, îndeplinindu-se astfel cerințele privind existența unui organism specializat ai cărui lucrători să poate realiza expertize criminalistice în domeniu. Europolul reprezintă organizația cea mai importantă a Uniunii în combaterea activităților de contrafacere de monedă euro, desfășurându-și forțele în vederea identificării metodelor de imprimare, precum și a analizării și comparării eşantioanelor autentice și contrafăcute.

2.6 Unitatea de Cooperare Judiciară a Uniunii Europene - EUROJUST

Ca și în cazul Europolului, în situația Unității de Cooperare au fost avute în vedere infracțiunile de o gravitate deosebită care au zdruncinat climatul de securitate și continua amenințare a faptelor și activităților de natură penală la adresa întregii comunități, în toate sectoarele sale de activitate. Așa a apărut, inițial, o structură de cooperare judiciară provizorie numită *Pro-Eurojust*. Evenimentele din septembrie 2011 din Statele Unite au fost elementul catalizator care a condus la înființarea Eurojust ca instituție de cooperare judiciară, conform Deciziei 2002/187/JAI a Consiliului European⁶⁵.

În anul 2008, competențele și atribuțiile Eurojust au fost consolidate, Consiliul European aprobând noua decizie în decembrie 2008, respectiv Decizia 2009/426 / JAI a Consiliului⁶⁶. Tratatul de la Lisabona⁶⁷ din decembrie 2009 conține dispoziții de dată recentă privind evoluția Eurojust, în sensul în care prin prevederile articolelor 85 și 86 se definește rolul acestei organizații în sprijinirea și consolidarea coordonării și cooperării dintre autoritățile naționale de cercetare și urmărire penală în cazul infracțiunilor grave ce afectează două sau mai multe state membre.

Este locul în care, pentru prima dată, se discută despre posibilitatea de înființare a Parchetului European cu atribuții în combaterea infracțiunilor ce aduc atingere intereselor financiare ale Uniunii Europene.

⁶² Joint Investigation Teams (JITs)

⁶³ România a devenit membru Europol după acordul semnat cu Oficiul la data de 25 noiembrie 2003, acord ce a fost ratificat prin Legea nr.197 din 25 mai 2004, publicată în Monitorul Oficial nr. 498 din 2 iunie 2004.

⁶⁴ Certificatul de acreditare a fost înmănat directorului Europol de către Jan van der Poel, directorul executiv al Raad van Accreditatie, organismul național de acreditare olandez.

⁶⁵ Decizia 2002/187/JAI a Consiliului din 28 februarie 2002 de instituire a Eurojust în scopul consolidării luptei împotriva formelor grave de criminalitate, publicată în JOL 063 , 06/03/2002 P. 0001 - 0013.

⁶⁶ Decizia 2009/426 / JAI a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind consolidarea Eurojust și de modificare a Deciziei 2002/187 / JAI privind înființarea Eurojust cu intenție declarată de consolidare a luptei împotriva criminalității grave, publicată în JO L138/14 din 4 iunie 2009.

⁶⁷ Cunoscut drept Tratatul de Reformă pentru că vine să amendeze două tratate ce constituie forma bazei constituționale a Uniunii Europene, respectiv Tratatul de la Maastricht sau Tratatul privind Uniunea Europeană și Tratatul de la Roma sau Tratatul de instituire a Comunității Economice Europene, redenumit drept Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene. A fost semnat de statele membre pe data de 13 decembrie 2007 și a intrat în vigoare la data de 1 decembrie 2009.

Secțiunea 3 Structuri naționale cu rol în contracararea contrafacerii și falsificării de monedă

3.1 *Centrul Sud-Est European de Aplicare a Legii – SELEC*

Deși este o organizație regională, am ales să tratăm aici problematica Centrului SELEC având în vedere existența sa pe teritoriul României, structură de o deosebită importanță în partea de sud-est a Europei cu rol în combaterea fenomenului criminalității transfrontaliere și care reunește autorități din 12 state. Prin Ordonanța de Urgență a Guvernului României numărul 201 din data de 15 noiembrie 2000⁶⁸, a fost creat cadrul instituțional pentru funcționarea Centrului Regional al Inițiativei de Cooperare în Sud-Estul Europei pentru combaterea infracționalității transfrontaliere sau pe scurt SECI. Ulterior, prin Ordonanța Guvernului României numărul 30/2013 pentru crearea cadrului instituțional necesar în vederea funcționării Centrului Sud-Est European de Aplicare a Legii⁶⁹, a fost abrogată OUG 201/2000, act normativ care la articolul 1 litera a) definește Convenția SELEC ca fiind Convenția pentru stabilirea Centrului Sud-Est European de Aplicare a Legii, încheiată la București la 9 decembrie 2009⁷⁰.

Importanța organizației este dată și de împrejurarea că toți ofițerii de legătură, indiferent de statut membru din care fac parte, ce au existat inițial în cadrul Centrului SECI, iar acum în SELEC, desemnați potrivit algoritmilor prevăzuți de actele normative indicate, își desfășoară activitatea la sediul SELEC din București, asigurând prin aceasta un schimb de informații foarte rapid și, pe cale de consecință, o reacție rapidă la amenințarea apărută.

Convenția SELEC prevede două posibilități de realizare a unui parteneriat cu alte instituții cu rol în aplicarea legii, acestea fiind date de dobândirea statutului de *Partener Operațional* sau de cel de *Observator*. Primul conduce la existența dreptului de participare la diferitele activități întreprinse de SELEC, acest statut fiind deținut la acest moment de Interpol, Italia și Statele Unite ale Americii. Cel de-al doilea statut permite doar ca statul sau organizația în cauză să poată primi informații cu care SELEC operează, dar și să participe la seminariile și cursurile organizate de Centru⁷¹. Activitățile desfășurate de Centru sunt în strânsă legătură cu specializarea fiecăruia dintre cele opt grupuri de lucru, sau Task Forces, pe domeniile de interes stabilite. SELEC elaborează strategii de lucru puse la dispoziție la nivel informațional. În strânsă legătură cu SELEC, sub auspiciile sale, își desfășoară activitatea Grupul Consultativ al Procurorilor din Sud-estul Europei (SEEPAG).

3.2 *Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism - DIICOT*

Este structură în cadrul Ministerului Public Român, Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (PÎCCJ), de altfel singura ce este specializată în investigarea și combaterea infracțiunilor legate de criminalitatea organizată și terorism. A fost înființată în anul 2004, competența sa vizând infracțiunile de o gravitate crescută și care au legătură și cu grupurile organizate. Cadrul legal aplicabil este dat de Legea numărul 39 din 21 ianuarie 2003⁷². Prin faptul că se menționează că infracțiunile grave sunt considerate și cele pentru care legea prevede pedeapsa închisorii al cărei maxim depășește 4 ani, se constată că DIICOT are competență în instrumentarea cazurilor referitoare la săvârșirea infracțiunilor prevăzute de articolele 310 și 313-316 din Codul penal. Bineînțeles că toate aceste infracțiuni privind întreg procesul de falsificare și punere în circulație de monedă falsă trebuie să fie săvârșite în condițiile

⁶⁸ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 589 din 21 noiembrie 2000, aprobată prin Legea nr. 357/2001.

⁶⁹ Publicată în Monitorul Oficial al României nr. 551 din 30 august 2013

⁷⁰ Convenția a fost ratificată prin Legea nr. 250/2010, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 860 din 22 decembrie 2010

⁷¹ Acest statut de Observator este deținut de mai multe state sau organizații, respectiv Austria, Belgia, Franța, Georgia, Germania, Israel, Japonia, Olanda, Marea Britanie, Spania, Republica Cehă, Republica Slovacă, Ucraina și organizații internaționale precum: *European Union Border Assistance Mission* (EUBAM), *International Organization for Migration* (IOM), *United Nations Office on Drugs and Crime* (UNODC), Organizația Mondială a Vămirilor (WCO) și UNMiK.

⁷² Publicată în Monitorul Oficial nr. 50 din 29 ianuarie 2003

articolului 367 alineatul 6 din Codul penal, respectiv de un grup infracțional organizat. Dacă, într-o speță concretă se constată că nu sunt întrunite condițiile menționate anterior, atunci instrumentarea și efectuarea urmăririi penale în ceea ce privește infracțiunile referitoare la falsificarea și contrafacerea de monedă revin parchetelor ordinare.

În desfășurarea activității sale, DIICOT se conduce și după principiul cooperării cu alte structuri și instituții cu atribuții concrete în domeniul aplicării legii și combaterea fenomenului criminalității organizate. OUG nr. 78/2016⁷³ vine să completeze atât aspecte de procedură, cât și aspecte legate de stricta organizare a Direcției. Actul normativ s-a impus din perspectiva evoluțiilor și dimensiunilor tot mai crescute ale fenomenului infracțional grav, atât la nivel european, cât și internațional. A fost avut în vedere aspectul înregistrării, din ce în ce mai des în spațiul comunitar, a incidentelor cu caracter terorist, făcându-se trimitere și la recunoașterea la nivel european și internațional a necesității incriminării faptei unei persoane de a se deplasa în străinătate în scopul planificării ori instruirii în vederea săvârșirii actelor de terorism, prin raportare la acte normative internaționale, respectiv Protocolul de la Riga⁷⁴ (Protocolul adițional la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului), semnat de România în martie 2016, precum și Rezoluția Consiliului de Securitate al ONU nr. 2.178/2014⁷⁵.

Competența de instrumentare a cauzelor este dată de dispozițiile articolului 11 din OUG 78/2016, indiferent de calitatea persoanei care săvârșește infracțiunea, din perspectiva tezei noastre amintind infracțiunile prevăzute la alineatul 1 punctul 1 litera a), adică cele de la art. 310, art. 311, art. 313, dacă valorile falsificate sunt dintre cele prevăzute la art. 310 și art. 311, de art. 314, art. 315, art. 316, dacă valorile străine falsificate sunt dintre cele prevăzute la art. 310 și art. 311, în condiția în care săvârșirea acestor fapte penale a intrat în scopul unui grup infracțional organizat în sensul prevăzut la art. 367 alin. 6 din Codul penal.

3.3 Punctul Național Focal - instrument de cooperare polițienească internațională

Pe data de 15 aprilie 1998, la Geneva, Comitetul de Agendă al SECI, actualmente SELEC, a supus aprobării un proiect inițiat de țara noastră, cu titlul *Prevenirea și Combaterea Criminalității Transfrontaliere*. A fost încheiat un acord-cadru, *Acordul de Prevenire și Combatere a Infracționalității Transfrontaliere în Sud-Estul Europei*, intrat în vigoare la data de 1 februarie 2000, iar la articolul 8 alineatul 1 al se arăta că „*Punctul Național Focal este punctul de contact inițial care va transmite și va primi cererile și va difuza detaliile de contact prin Secretariatul Centrului SECI*” (SELEC - n.n.). Ratificarea acordului a fost făcută de România prin Legea nr. 208/1999. Punctul Național Focal, în care sunt incluse Serviciul Operațional din cadrul Direcției Generale de Poliție a Municipiului București, Unitatea Națională Europol și Biroul SIRENE, asigură menținerea permanentă a unei legături operative între diferitele autorități și structuri românești și ofițerii de legătură sau atașajii în domeniul afacerilor externe din cadrul MAI sau acreditați în alte state.

Prin ordinul MAI S/I/0613/26.11.2004, Punctul Național Focal a fost reorganizat, din componența acestuia făcând parte *Unitatea Națională Europol*, la nivel de serviciu, prin intermediul căreia PNF derulează activități de cooperare sub toate domeniile cu Europol.

⁷³ OUG Nr. 78/2016 din 16 noiembrie 2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, publicată în Monitorul Oficial nr. 938 din 22 noiembrie 2016

⁷⁴ Privind semnarea de către Comisia Europeană, în numele Uniunii Europene, a Protocolului adițional la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea terorismului

⁷⁵ Adoptată de Consiliul de Securitate al ONU în cadrul celei de a 7272-a reuniuni din data de 24 septembrie 2014, publicată în Monitorul Oficial nr. 301 din 4 mai 2015

3.4 Centrul de Cooperare Polițienească Internațională - CCPI

Potrivit articolului 5 din OUG nr. 103/2006⁷⁶, CCPI reunește următoarele canale de cooperare polițienească internațională: Interpol, Europol, Sistemul de Informații Schengen/SIRENE, legătura operațională cu SELEC, precum și cu atașații de afaceri interne și ofițerii de legatură, atât români acreditați în străinătate, cât și străini acreditați în România.

Centrul își desfășoară activitatea potrivit celor cinci principii înscrise în articolul 3 din actul normativ menționat, respectiv *principiul reciprocității*, *principiul legalității*, *principiul prevalenței cooperării judiciare*, *principiul confidențialității* și *principiul specialității*. Centrul este organizat ca direcție în cadrul IGPR, fiind autoritatea națională centrală în ceea ce privește cooperarea polițienească internațională. Este specializat pe schimbul de informații operative în domeniul combaterii criminalității la nivel internațional și asigură schimbul de date și informații operative în combaterii criminalității transfrontaliere, precum și gestionarea fluxului informațional de interes operativ aferent cooperării internaționale derulată de structurile specializate ale Ministerului Afacerilor Interne.

3.5 Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor - ONPCSB

Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor - ONPCSB (în continuare Oficiul) își desfășoară activitatea în raport de dispozițiile Legii nr. 655/2002⁷⁷ și este Unitatea de Informații Financiare a României, aflată în subordinea Guvernului României. Nu este o unitate militarizată, ci una de tip administrativ, având rolul de a elabora, coordona și implementa sistemului național de combatere a spălării banilor și finanțării terorismului.

Oficiul a apărut în anul 1999, funcțiile sale fiind derulate în strânsă legătură cu prevederile legale cărora se supune, fiind cele legate de prevenirea și combaterea spălării banilor și a finanțării actelor de terorism, primind, în acest sens, informații, putând fi sesizat de oricine și pe orice cale, pe care le analizează, urmând ca în raport de cele constatate să procedeze, la rândul său, la sesizarea autorităților îndreptățite să aplice legea, astfel cum se arată și în dispozițiile articolului 26 aliniatul 2 din Legea 656/2002, inclusiv Serviciul Român de Informații.

Prin toate atribuțiile sale, Oficiul are un rol important în prevenirea și combaterea finanțării actelor de terorism, aspect care are ca rezultat cuprinderea sa în Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului (SNPCT). În raport de cadrul juridic ce guvernează activitatea sa, ONPCSB primește de la diferite entități rapoarte de trei tipuri de rapoarte și anume raportul de tranzacții suspecte, raportul privind operațiunile cu sume în numerar, în lei sau în valută, a căror limită minimă reprezintă echivalentul în lei a 15.000 euro, raportul pentru transferurile externe în și din conturi pentru sume a căror limita minimă este echivalentul în lei a 15.000 euro⁷⁸.

3.6 Poliția de Frontieră Română

Poliția de Frontieră Română este parte componentă a Ministerului Afacerilor Interne cu rol concret în supravegherea și controlul trecerii frontierei de stat, în prevenirea și combaterea migrației ilegale și a faptelor specifice criminalității transfrontaliere săvârșite în zona de competență, în respectarea regimului juridic al frontierei de stat, al pașapoartelor și străinilor, în asigurarea intereselor statului român pe Dunărea interioară și canalul Sulina situate în afara zonei de frontieră, în zona contiguă și în zona

⁷⁶Publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 1019 din 21 decembrie 2006, aprobată prin Legea nr. 104/2007, republicată în Monitorul Oficial nr. 150 di 28 februarie 2014

⁷⁷ Legea nr. 656, republicată, din 7 decembrie 2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării terorismului Cuprinde modificările prevăzute în L. Nr. 187/24.10.2012, astfel cum a fost modificată prin Rectificarea publicată în M.Of. Nr. 117/01.03.2013 și în L. Nr. 255/19.07.2013, publicată în M.Of. Nr. 515/14.08.2013

⁷⁸ În conformitate cu Decizia nr.674/29.05.2008 a ONPCSB care stabilește forma și conținutul celor trei tipuri de rapoarte.

economică exclusivă, respectarea ordinii și liniștii publice în zona de competență, în condițiile legii, astfel cum se stipulează în mod concret în articolul 2 al OUG nr. 104/2001 privind organizarea și funcționarea Poliției de Frontieră Română⁷⁹.

În zona sa de competență, Poliția de Frontieră are îndatorirea de a înlătura climatul de pericol existent la adresa statului și cetățenilor săi, apărut în urma creșterii fenomenelor de migrație ilegală și de criminalitate transfrontalieră organizată. Fiind în relație strictă cu dimensiunea și conturul graniței românești⁸⁰, Poliția de Frontieră se organizează potrivit articolului 5 din OUG nr. 104/2001. Atribuțiile Poliției de Frontieră nu se rezumă numai la simplele verificări la punctele de trecere a frontierei și supravegherea între acestea, ci implică și efectuarea de analize a riscurilor de securitate internă și a pericolelor ce pot afecta securitatea frontierelor externe.

Referitor la Codul Frontierelor Schengen, arătăm că el a suferit modificări de dată foarte recentă, ca urmare a climatului european continuu afectat de atentatele teroriste de pe teritoriul său. Regulamentul (UE) 2017/458 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2017⁸¹ prevede înăsprirea controalelor la frontierele externe ale Uniunii Europene, pe fondul identificării unui răspuns la creșterea continuă a amenințărilor. Se menționează chiar că verificările acestea, care se efectuează în interesul tuturor statelor membre, reprezintă *”una dintre principalele garanții ale spațiului fără controale la frontierele interne și contribuie semnificativ la garantarea securității pe termen lung a Uniunii și a cetățenilor săi”*. Se susține în preambulul Regulamentului modificator că *”fenomenul luptătorilor teroriști străini, dintre care mulți sunt cetățeni ai Uniunii, demonstrează necesitatea de a consolida verificările la frontierele externe în ceea ce privește persoanele care beneficiază de dreptul la liberă circulație în temeiul dreptului Uniunii”*. De la intrarea în vigoare a noului Regulament, se introduce obligația pentru polițiștii de frontieră de a verifica *sistematic* (termen folosit în mod regulat de actul juridic european), persoanele care beneficiază de dreptul la liberă circulație în temeiul dreptului Uniunii, inclusiv prin consultarea Sistemului de informații Schengen (SIS) și a altor baze de date relevante ale Uniunii, chiar și ale altor organizații cum este Interpolul, în acest din urmă caz și în ceea ce privește documentele de călătorie pierdute și furate (baza de date SLTD).

CAPITOLUL III PREVENIREA ȘI COMBATerea FALSIFICĂRII DE MONEDĂ

Secțiunea 1 Aspecte legislative de incriminare în dreptul penal românesc a unor infracțiuni din domeniul falsului de monedă

Printre riscurile identificate de Strategia Națională de Apărare a Țării pentru perioada 2015-2019⁸² sunt și cele referitoare la criminalitatea transfrontalieră și criminalitatea economico-financiară, fenomene cu posibile consecințe negative asupra securității și stabilității naționale. Pachetul de legi inițiate de legislativul român și intrate în vigoare la data de 1 februarie 2014 își aduce și el aportul la garantarea drepturilor și libertăților persoanelor fizice și juridice asigurând premisele pentru desfășurarea unei vieți normale și decente. Unul dintre aceste domenii de o importanță deosebită concretizată de stat prin norme juridice de aplicare concretă este și cel al protejării monedei naționale, deopotrivă și a altor monede.

⁷⁹ Publicată în Monitorul Oficial nr. 351 din data de 29 iunie 2001.

⁸⁰ Aproximativ 3.150 kilometri de graniță aflată în responsabilitatea Poliției de Frontieră Române

⁸¹ Regulamentul (UE) 2017/458 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2017 de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 în ceea ce privește consolidarea verificărilor prin consultarea bazelor de date relevante la frontierele externe, publicat în JO L74/1 din data de 18 martie 2017

⁸² http://www.presidency.ro/files/userfiles/Strategia_Nationala_de_Aparare_a_Tarii_1.pdf

1.1 Protecția juridică a monedelor și bancnotelor în sistemul Codului penal român. Succinte elemente de drept comparat

Încadrarea juridică a faptelor care poate avea legătură cu falsificarea de monede, cu punerea în circulație a valorilor falsificate, cu deținerea de instrumente folosite la falsificarea de monedă, precum și cu emiterea frauduloasă de monedă se face, în raport de modalitatea concretă de săvârșire a acestora într-una sau mai multe dintre infracțiunile menționate de Codul penal în articolul 310, în articolul 313, în articolul 314, în articolul 315 sau în articolul 316.

În actualul Cod s-a menținut structura vechii legislații, apărând însă și anumite diferențe de esență. Faptul că prin noul Cod penal s-a ajuns la o simplificare a normei juridice, mai exact la un grad crescut de concretețe al acesteia, vine să întărească opiniile exprimate în timp de literatura de specialitate, dar se constituie și în respectarea unui deziderat al Uniunii Europene. Norme juridice asemănătoare sunt stabilite și în codul penal francez, în articolele 442 și următoarele din Capitolul II, Titlul IV⁸³, în codul penal german la Capitolul 8, Secțiunea 146⁸⁴ și în codul penal italian, în articolele 453 și următoarele⁸⁵.

Din punctul de vedere al legii procesual penale, infracțiunile de fals, în integralitate, sunt urmăribile la sesizarea din oficiu a organelor de cercetare penală, legiuitorul relevând și prin aceasta importanța valorilor sociale ocrotite. În economia textelor ce reglementează falsificarea de monedă, de o importanță aparte este prevederea articolului 315, ce se referă la situația în care se constată că a fost emisă monedă în mod fraudulos. *Ab initio*, introducerea acestui text de lege în noul Cod penal a fost necesară pentru transpunerea prevederilor similare din Decizia-cadru nr. 2000/383/JAI, articolul 4, care, la rândul ei, a fost înlocuită de Directiva 2014/62/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 mai 2014⁸⁶ privind protecția prin măsuri de drept penal a monedei euro și a altor monede împotriva falsificării, norma de referință fiind prevăzută tot la articolul 4.

Toate infracțiunile protejează, prin voința legii, și valorile străine, inclusiv monedele și bancnotele, prin prevederea generică de la articolul 316, prevedere regăsită și în codul penal german⁸⁷, în Secțiunea 152 intitulată ”Bani străini, timbre și titluri de valoare”, în codul penal elvețian, la articolul 250 sau în codul penal austriac la articolul 241.

Secțiunea 2 Metode și mijloace de protecție și siguranță a monedelor și bancnotelor

În sistemul bimetalizat rolul de monedă etalon l-au avut cele două metale prețioase argintul și aurul. Printre primele falsuri constatate în istorie sunt și cele din timpul regelui babilonian Hammurabi. Tehnica folosită era aceea de poansonare, proces similar cu ștampilarea sau ștanțarea. Printre primele mijloace de apărare a monedei a fost inițierea de reguli, adevărate legi. Una dintre aceste legi este *Lex Cornelia de falsis*, probabil parte dintr-un capitol mai mare privind legile. Pentru că s-a constituit încă de la început ca un drept al celui puternic, un adevărat *drept regal*, una dintre metodele eficiente de a asigura autenticitatea monedelor aflate în circuitul monetar era verificarea acestora periodică pentru a vedea dacă ele corespund sau mai corespund caracteristicilor inițiale.

Tot ca metodă de depistare a monedelor false se foloseau și anumite greutatea, din diferite materiale comune dar sigure, cum sunt cuprul sau bronzul, cu ajutorul cărora se cântăreau monedele. În țara noastră, în momentul apariției legii denominării, BNR a urmărit, pe de o parte, păstrarea aceleiași structuri a banilor, iar pe de altă parte, introducerea de noi elemente de securitate. Astfel, pentru s-a dovedit eficient și împotriva falsificării, dar și prin rezistența sa la uzură, s-a folosit în continuare *polimerul*. În ceea ce

⁸³<http://laws-lois.justice.gc.ca/fra/lois/C-46/>, comentarii în Codul penal adnotat la adresa <http://www.jurisource.ca/consulter?id=51229eba8a4f4e7209000000>

⁸⁴http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html

⁸⁵<http://www.studiocelentano.it/codice-penale>

⁸⁶ Publicată în JO L 151/1 din 21 mai 2014

⁸⁷http://www.gesetze-im-internet.de/englisch_stgb/englisch_stgb.html

privește *bancnotele din hârtie*, progrese deosebite au fost făcute și în acest domeniu, tot paralel cu dezvoltarea tehnologiei. De asemenea, conținutul unei bancnote din hârtie nu este în totalitate din acest material, putând fi amestecat cu alte materiale⁸⁸. Hârtia fiduciară⁸⁹ are o compoziție chimică aparte, rezultatul unui proces ce cuprinde mai multe etape

Foarte folosită este imprimarea în relief a bancnotelor (*sau intaglio*), care produce un anumit efect tactil la atingere. Identificăm ca element de siguranță folosirea *filigranului*. Acesta este încorporat masei hârtiei, în cadrul procesului de producție. În această din urmă categorie intră și *firul de siguranță*, de asemenea încorporat hârtiei. Pentru creșterea gradului de siguranță autoritățile de emisiune folosesc la bancnote *elementele de suprapunere, banda iridescentă și microtextul*. Un element de securitate îl reprezintă și *desenul bancnotei*, foarte greu de reprodus de către falsificatori. Cu cât culorile sunt mai multe, cu atât bancnota este mai greu de falsificat. Și pentru că am vorbit aici de culori, nu putem să nu amintim *cernelurile sau tușurile tipografice*.

Pe bancnote mai sunt evidențiate și diferite *elemente fluorescente*. Ultimele emisiuni de bancnote lansate în circuitul monetar includ anumite detalii tehnice de tipărire, cunoscute drept *imagini latente*. Au fost incluse, de asemenea, și *hologramele* de diferite tipuri și *microperforațiile*. Banca Centrală Europeană recomandă a fi folosită metoda simplă *ATINGE, PRIVEȘTE, ÎNCLINĂ*.

În ceea ce privește monedele, piesele metalice, printre cele mai sigure mijloace de protecție este cel dat de metalul din care acestea sunt produse. Dintre elementele de siguranță ale monedelor un rol foarte important revine zimților aflați pe cantul piesei.

Se cuvine să facem aici referire și la diferitele detectoare de bancnote false. Ca măsură de protecție și siguranță a bancnotelor Euro menționăm și codurile de țară înscrise pe bancnotele din prima serie și numere de serie înscrise pe bancnotele din seria "Europa". Fiecare dintre bancnotele Euro prezintă semnătura președintelui Băncii Centrale Europene de la momentul când acesta îndeplinea funcția respectivă⁹⁰.

Secțiunea 3 Aspecte ale fenomenului de criminalitate economico-financiară

Printre cele mai întâlnite fenomene negative, cu impact major asupra stabilității unui sistem financiar sunt inflația, evaziunea fiscală, spălarea de bani, care, parafrazându-l pe Rousseau, se constituie în tot atâtea posibilități pentru ca un individ să renunțe la obligația sa de a fi liber.

3.1 Inflația - conceptualizare, dimensiuni și consecințe

Într-o lucrare de specialitate se arată că deși există diferențieri între diversele curente de gândire economică, socială și politică privind natura și efectele inflației, se poate vorbi de un consens privind necesitatea controlării inflației și evitării procesului inflaționist⁹¹. Într-un studiu, guvernatorul României Mugur Isărescu făcea referire la aspectele ciclice ale crizelor economice⁹², și deci și ale celor monetare, vorbind despre "*evoluția ciclică a societății umane*", un concept interesant menit să releve metehne ale lipsei de previzibilitate într-o societate.

⁸⁸ Exemplul clar este cel al bancnotei americane, care pe lângă hârtia obișnuită conține aproximativ 70% bumbac, dar are și în și mătase, fiind foarte rezistente la spălare (se vedea și <http://www.zf.ro/business-international> articol cu titlul *Verde de Washington, falsificat*, din data de 14.05.2003, dar și www.lovendal.ro/wp52).

⁸⁹ Se numește așa datorită unor calități ale sale, unele speciale, nefiind vorba despre o hârtie normală simplă.

⁹⁰ Se pot identifica semnăturile președinților BCE Willem F. Duisenberg, Jean-Claude Trichet sau Mario Draghi; a se vedea și Anexa 4 Semnături de pe bancnotele Euro

⁹¹ Costescu Emilia Mihaela, *Inflația, un fenomen monetar! Analiza dinamicii inflației în România*, articol publicat Ecostudent - Revistă de cercetare științifică a studenților economiști, Nr.1/2013, p.21; lucrarea poate fi accesată și la adresa http://www.utgjiu.ro/ecostudent/ecostudent/pdf/2013-01/4_Costescu%20Emilia.pdf

⁹² Mugur Isărescu, *Considerații privind Marea Criză Economică din 1929 - 1933*, prezentare a guvernatorului Băncii Naționale a României, în secțiunea Prezentări și interviuri a BNR, din data de 25 aprilie 2012; a se vedea <http://www.bnr.ro/Consideratii-privind-Marea-Criza-Economica-din-1929-%E2%80%93-1933-8253.aspx>

Cauzele inflației pot fi dintre cele mai variate. Ele își pot avea originea atât în surse interne cât și în surse externe. Mai grav este atunci când sursele externe ale fenomenului inflaționist sunt construite în mod intenționat cu scopul de a crea acest dezechilibru monetar într-un stat determinat. Relativ la conceptul de falsificare și contrafacere de monedă, cu cât cantitatea de bani falși este mai mare, cu atât este mai plauzibilă apariția fenomenului de inflație. Principalele cauze ale inflației sunt *inflația prin monedă*, dată de emiterea exagerată de monedă dincolo de cantitatea de produse și servicii, *inflația prin cerere*, concretizată într-o cerere foarte mare prin raportare la posibilitățile ofertei, *inflația prin costuri*, dată de creșterea bruscă a costurilor de producție, *inflația importată* și *inflația prin structuri*. Inflația, fiind înaintea de orice un derapaj strict monetar, constă în devalorizarea banilor.

3.2 Spălarea de bani – factor important în acumularea de capital și de perpetuare a criminalității

Spălarea de bani este conceptul care poate fi relaționat permanent la fenomenul infracțional, la săvârșirea infracțiunilor care au ca rezultat dobândirea ilicită a unei mari cantități de bani ce trebuie introdusă în circuitul civil. Conceptual, spălarea de bani este un întreg proces ce cuprinde mai multe etape la finalul cărora sumele de bani capătă un aparent iz de legalitate. Așa se explică preocuparea tuturor statelor lumii ca acest fenomen deosebit de periculos să fie bine reglementat juridic. Istoric, termenul ”de spălare de bani”, a existat prima dată în legătură cu ceea ce este astăzi cunoscut drept ”scandalul Watergate”, din anul 1972. Cantități mari de bani au fost dobândite ilegal pentru fondurile de campanie derulată în vederea unui nou mandat pentru președintele american Nixon și au fost trimise în Mexic, de unde s-au întors pe tărâmul american. A apărut astfel noțiunea de ”*money laundering*”⁹³.

Uniunea Europeană a adoptat la data de 25 mai 2015 Directiva (UE) 2015/849 a Parlamentului European și a Consiliului, sau Directiva a IV-a, de modificare a Regulamentului (UE) nr. 648/2012 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Directivei 2005/60/CE a Parlamentului European și a Consiliului și a Directivei 2006/70/CE a Comisiei⁹⁴. Această Directivă a Comunității vine să se coroboreze cu Directiva 2014/42/UE a Parlamentului European și a Consiliului din data de 3 aprilie 2014⁹⁵ privind înghețarea și confiscarea instrumentelor și produselor infracțiunilor săvârșite în Uniunea Europeană.

În România, infracțiunea de spălare de bani a fost incriminată pentru prima dată prin Legea nr. 21/1999⁹⁶ pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, în care țara noastră a transpus practic prevederile Convenției de la Strasbourg din anul 1990 privind spălarea, descoperirea, sechestrarea și confiscarea produselor infracțiunii⁹⁷, pentru ca aceasta să fie abrogată prin Legea numărul 656/2002⁹⁸, în care sunt preluate dispozițiile Convenției de la Palermo. În legislația română, infracțiunea de spălare de bani a fost incriminată în legătură cu cea de trafic de droguri, ca infracțiune premisă. Infracțiunea de spălare de bani are un caracter corelativ, întrucât existența ei este condiționată de săvârșirea prealabilă a unei infracțiuni din care să provină bunul supus unei operațiuni de spălare⁹⁹.

⁹³<http://www.history.com/topics/watergate>

⁹⁴ Publicată în JO L 141/73 din 5 iunie 2015; a se vedea și <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32015L0849>

⁹⁵ Publicată în JO L 127/39 din 29 aprilie 2014; a se vedea și <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A32014L0042>

⁹⁶ Publicată în Monitorul Oficial nr. 18 din 21 ianuarie 1999, modificată prin OUG nr. 237/2000, publicată în Monitorul Oficial nr. 713 din 8 noiembrie 2000

⁹⁷ Publicată în Monitorul Oficial nr. 353 din 28 mai. 2002

⁹⁸ Legea nr. 656/2002 a fost republicată în Monitorul Oficial, Partea I, nr. 702 din 12 octombrie 2012, rectificarea acesteia fiind, la rândul său publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 117 din 1 martie 2013

⁹⁹ Remus Jurj-Tudoran, Dan Drosu Șaguna, *Spălarea banilor - Teorie și practică judiciară*, Ediția a 2-a, Editura C.H.Beck, București 2016, p. 28.

În practica de specialitate și în literatura juridică sunt folosiți termenii de *infracțiune principală*, *infracțiune premisă* sau *infracțiune predicat* pentru această primă faptă penală din care să rezulte bunul cu privire la care se va declanșa procesul de spălare. Legea nr. 656/2002 prevede infracțiunea de spălare de bani în dispozițiile cuprinse în articolul 29 alineatul 1, care face parte din Capitolul IV despre răspunderi și sancțiuni, potrivit căruia infracțiunea de bani este dată de elementele indicate la literele a) - c).

Referitor la conținutul constitutiv concret al infracțiunii, în lucrările de specialitate se arată că sunt posibile trei etape: plasarea, stratificarea și integrarea.¹⁰⁰ Obiectul juridic al infracțiunii de spălare de bani trebuie să reiasă în mod concret din modalitățile concrete în care sunt săvârșite infracțiunile, pentru a se putea vedea ce anume a înțeles să protejeze legiuitorul prin norma de incriminare. Plecând de la existența celor două infracțiuni, de la legătura dintre ele și mai ales de la anterioritatea uneia față de cealaltă, a fost exprimată și ideea că infracțiunea de spălare de bani are ca obiect principal relațiile care asigură protecția patrimoniului, iar ca obiect secundar relațiile care asigură desfășurarea normală a activităților de justiție, în special în ceea ce privește identificarea și confiscarea produselor infracțiunii¹⁰¹.

Ca răspuns la întrebarea ”Cine poate fi *spălător*¹⁰² de bani”, s-a arătat că subiectul activ al infracțiunii de spălare a banilor nu este calificat în mod expres în norma de incriminare, dar că autorul sau coautorul infracțiunii principale, complicele ori instigatorul la infracțiunea principală (*delictum principale* – din care provin banii murdari) nu poate fi subiect activ al infracțiunii de spălare a banilor (*delictum subsequens*)¹⁰³.

În ceea ce privește latura obiectivă a infracțiunii de spălare de bani, se are în vedere fiecare dintre literele de la articolul 29 din Legea nr. 656/2002. Toate acțiunile enumerate sunt alternative, infracțiunea putându-se realiza în oricare dintre aceste forme. Pe de altă parte, săvârșirea mai multora dintre acest acțiuni nu dă naștere unei pluralități de fapte, infracțiunea păstrându-și unitatea sa naturală. Latura subiectivă este dată de forma intenției directe dar și indirecte, condiția esențială fiind aceea a cunoașterii de către făptuitor a împrejurării că bunurile supuse operațiunilor de spălare provin din săvârșirea unei infracțiuni.

3.3 Evaziunea fiscală - fenomen economic și social

La data de 21 iunie 2016, Consiliul UE a ajuns la un acord cu privire la un proiect de directivă de combatere a practicilor de evitare a obligațiilor fiscale, cunoscută sub numele de Directiva antievaziune fiscală. În data de 28 ianuarie 2016, Comisia Europeană trimisese în spațiul public un pachet privind combaterea evaziunii fiscale, care cuprindea propunerea de directivă de stabilire a normelor împotriva practicilor de evitare a obligațiilor fiscale care afectează în mod direct funcționarea pieței interne, propunerea de modificare a Directivei 2011/16/UE, care viza obligația de introducere a schimbului automat al rapoartelor pentru fiecare membru UE, recomandarea referitoare la introducerea unei clauze anti-abuz în tratatele de evitare a dublei impuneri dar și o comunicare privind strategia externă a Uniunii în legătură cu eficiența impozitării. România a susținut măsurile de combatere a evaziunii fiscale la Consiliul miniștrilor de finanțe din Uniunea Europeană (ECOFIN) și adoptarea unei directive în acest

¹⁰⁰ R. Jurj-Tudoran, D.D. Șaguna, op.cit., p. 82

¹⁰¹ Mioara-Ketty Guiu, *Spălarea banilor*, articol apărut în revista Dreptul nr. 3/2006, p. 172-210.

¹⁰² Autorul menționează că termenul de spălător de bani este folosit și în preambulul Directivei 2001/97/CE, în alineatul 14, unde se arată că ”în rândul spălătorilor de bani se manifestă tendința de a face apel din ce în ce mai mult la activități fără caracter financiar. Această constatare este confirmată de activitatea GAFI privind tehnicile și tipologiile de spălare a banilor”.

¹⁰³ Mihai Adrian HOTCA, *Spălarea banilor – subiectul activ al infracțiunii*, articol apărut la data de 1 iunie 2016 pe site-ul <https://www.juridice.ro/446718/spalarea-banilor-subiectul-activ-al-infracțiunii.html>

scop, cu termen de implementare pentru statele membre finalul anului 2019, potrivit unui comunicat al Ministerului Finanțelor Publice¹⁰⁴.

Evaziunea fiscală se delimitează astăzi drept un flagel cu efecte foarte nocive asupra stabilității politico-economico-socială a fiecărei țări, care trebuie să prevadă o serie de obligații pentru cetățenii săi, de natură fiscală, care să permită colectarea de venituri, ce se vor constitui în resursele bănești ale sale, necesare bunei-funcționări a întregului aparat administrativ, pe de o parte, dar și creșterii nivelului de trai al locuitorilor. Din punct de vedere științific¹⁰⁵, evaziunea fiscală se definește drept totalitatea procedeelelor licite sau ilicite cu ajutorul cărora persoanele fizice sau juridice sustag în total sau în parte materia impozabilă și constă în neîndeplinirea voită a obligațiilor fiscale de către contribuabil.

Plecând de la această definiție, se constată că există două forme ale evaziunii, date de procedeele licite sau ilicite folosite, respectiv evaziune fiscală legală (*tax avoidance*) și evaziune fiscală nelegală sau evaziune fiscală frauduloasă ori pur și simplu fraudă fiscală (*tax evasion*). Evaziunea fiscală reală sau fraudă fiscală este cea care face obiectul numeroaselor cercetări, inclusiv a reglementărilor juridice care o cataloghează drept infracțiune. Doar această din urmă formă de evaziune are caracter fraudulos și relevă ingeniozitatea contribuabilului în a alege forma dorită pentru evitarea plății.

Într-un mod foarte plastic, dar foarte realist, a fost arătat că ”*spiritul de evaziune fiscală se naște din simplul joc al interesului (...) această mentalitate există la omul cel mai cinstit; unii cărora nici nu le-ar veni vreodată ideea cea mai nedelicată asupra proprietății aproapelui, se vor sustrage de la îndatoririle lor față de fisc fără nicio ezitare*”¹⁰⁶.

De-a lungul timpului, evaziunea fiscală a avut o evoluție oscilantă, gradul său de prezență în economia unei țări fiind mai mare în cazul unor norme juridice insuficient de bine conturate și a unei acțiuni slabe de reprimare a fenomenului. Din punctul de vedere al celor menționate, prezența evaziunii fiscale în gradul său îngrijorător a făcut ca statul român să-i aloce un capitol aparte în Strategiei Naționale de Apărare a Țării pentru perioada 2015 - 2019, a cărei denumire este ”*O Românie puternică în Europa și în lume*”¹⁰⁷. Strategia Națională de Apărare a Țării stabilește anumite direcții de urmat, dar și modalitățile prin care trebuie să se ajungă la atingerea țintelor stabilite, respectiv securitatea națională, printr-o ordine publică vizibilă prin care se urmărește creșterea gradului de siguranță a populației, a individului, prin acțiuni de protejare a integrității corporale și a vieții și a dreptului de proprietate.

Cadrul legal românesc referitor la evaziunea fiscală îl reprezintă Legea nr. 241/2005, act normativ ce a fost recent modificat, cele mai cunoscute dintre acestea privind înăsprirea pedepselor¹⁰⁸. Anterior, evaziunea fiscală era reglementată prin Legea nr. 87/1994, abrogată prin intrarea în vigoare a Legii 241/2005, însă dimensiunea vieții economice a împus reanalizarea unor termeni și apariția unor noi, pentru o mai bună protejare juridică a situațiilor concret ivite și pentru o protecție mai mare¹⁰⁹.

¹⁰⁴ *Evaziune fiscală. Directivă europeană, adoptată de România*, autor Tudor Curtifan, articol din data de 21 februarie 2017 apărut pe site-ul https://www.dcnnews.ro/evaziune-fiscala-directiva-europeana-adoptata-de-romania_533437.html

¹⁰⁵ D.A.P.Florescu, D. Bucur, Th. Mrejeru, M. Pantea, A. Martinescu, V. Manea, op.cit, p. 20; autorii citează lucrarea M. Pantea, *Investigarea criminalității economico-financiare*, vol. I, Editura Pro Universitaria, București, 2010.

¹⁰⁶ Dan Drosu Șaguna *Tratat de Drept financiar și fiscal*, Editura All Beck, București, 2003, p. 414.

¹⁰⁷ Astfel cum ea apare pe site-ul [http://www.presidency.ro/files/userfiles/Strategia Națională de Apărare a Țării](http://www.presidency.ro/files/userfiles/Strategia_Națională_de_Apărare_a_Țării)

¹⁰⁸ Legea 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 672 din 27/07/2005, cu modificările aduse ulterior.

¹⁰⁹ Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale a fost publicată în M.Of. nr. 299 din 24 octombrie 1994 și republicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 545 din 29 iulie 2003

CAPITOLUL IV EXPERTIZA CRIMINALISTICĂ A FALSULUI DE MONEDĂ

Secțiunea 1 Conceptul de expertiză judiciară criminalistică și dispunerea ei

În cadrul desfășurării procesului penal, organele abilitate de lege au la dispoziție nenumărate procedee și modalități prin care să poată ajunge la stabilirea concretă și exactă a adevărului în legătură cu fapta de natură penală săvârșită. De cele mai multe ori, organele judiciare pot să apeleze la cunoștințele unor specialiști în domeniile interesate. Este cazul expertizei judiciare, recunoscută ca fiind un procedeu, veritabil mijloc de probă, prin care un specialist într-un domeniu, respectiv expertul cauzei, realizează o cercetare fundamentată a problemei ce îi este supusă analizei, astfel cum i s-a solicitat de organele judiciare care au dispus-o, în urma căreia avansează niște concluzii cu un pronunțat caracter științific, lămuritoare soluționării corecte a unei cauze.

Expertiza conține concluziile unui specialist într-un anumit domeniu, expertul tehnic judiciar, explicațiile sale fiind integrate într-un raport de expertiză. Referitor la momentul în care se despune efectuarea unei expertize judiciare, reglementarea actuală a Codului de procedură penală nu mai permite ca acestea să fie dispuse anterior începerii urmăririi penale în cauză, pentru simplul fapt că înaintea acestei limite nu există proces penal. Expertiza tehnică poate fi dispusă din oficiu de către organele judiciare, în condițiile articolului 172 aliniatul 1 din Codul de procedură penală, după cum ea poate fi dispusă și ca urmare a solicitării venite din partea vreunui dintre participanții la desfășurarea procesului penal.

În ceea ce privește expertiza criminalistică a falsului de monedă, aceasta poate fi dispusă, de principiu, imediat după începerea *in rem* a urmăririi penale, pentru că organele abilitate trebuie să stabilească mai întâi dacă este vorba despre o monedă sau o bancnotă falsă. Alta este situația în cazul unei cercetări anterioare de anvergură, în cadrul urmăririi penale folosindu-se mijloace speciale de investigație și se procedează la prinderea în flagrant delict a autorilor.

Reglementarea procesual penală actuală face deosebirea între expertiza judiciară și constatarea judiciară. Confuzia dintre cele două poate apărea în condițiile în care ambele sunt efectuate de către un specialist în domeniu, la care se referă articolul 172 aliniatul 10 din Codul de procedură penală, în legătură cu care se arată că acest specialist poate funcționa în cadrul organelor judiciare sau în afara acestora.

Secțiunea 2 Metode și modalități de falsificare și evoluția falsului de bani

1.1 Metode de falsificare – scurtă istorie a falsurilor

Prin falsificare se ajunge la obținerea unui produs care, prin însușirile sale, seamănă cu un alt produs catalogat ca original. Scopul acestei operațiuni este unul bine determinat, și anume acela al înșelării. Profesorul Vintilă Dongoroz face referire în renumita sa lucrare la împrejurarea că au fost date mai multe definiții noțiunii de fals sau de falsificare, dar niciuna dintre aceste definiții nu se apropie mai mult de dimensiunea reală a fenomenului decât aceea dată de Franc Arnau¹¹⁰ care afirma că *falsul este ceva care se pretinde a fi altceva decât este el în realitate*¹¹¹.

Falsul se poate realiza prin *metoda producerii frauduloase* de bancnotă sau de monedă. *Modificarea valorii nominale* a unei bancnote sau monede reprezintă o altă metodă de a se realiza falsul monetar, prin mărirea artificială, prin adăugare de elemente care conduc la înșelarea simțurilor cu privire la produsul nou.

¹¹⁰ Pseudonimul unui scriitor german de ficțiune în domeniul crimei, pe numele său adevărat Heinrich Schmitt. A fost președinte al Ligii Germane pentru Drepturile Omului și este autorul operei *Arta falsificatorilor – falsificatorii artei. 3000 de ani de fraude și decepții*. La noi, lucrarea a apărut sub titlul simplu *Arta falsificatorilor, falsificatorii artei*, la Editura Meridiane, în București în anul 1970 (titlul original al operei în germană este *Kunst der Fälscher - Fälscher der Kunst. 3000 Jahre Betrug mit Antiquitäten*).

¹¹¹ Dongoroz V. și alții, *Explicații teoretice ale Codului Penal Român/parte specială*, Editura Academiei Române, București, vol.4, 1972, p. 127.

Sub aspect doctrinar, termenul de falsificare înseamnă alterarea adevărului prin una dintre cele două operațiuni posibile, și anume *contrafacerea sau plăsmuirea și alterarea sau prefacerea*¹¹². *Lato sensu*, contrafacerea este operațiunea prin care se imită o altă bancnotă sau monedă, în timp ce prin alterare se ajunge la modificarea conținutului sau a felului în care moneda este relevată exteriorului.

1.1.1 Metode de falsificare și contrafacere a bancnotelor

Fiecare dintre operațiile de falsificare se poate realiza prin foarte multe procedee. Falsificatorul se va orienta în primul rând la *mărirea cupiurii*, prin aceasta ajungându-se la mărirea valorii bancnotei. Cea mai dificilă metodă de falsificare a bancnotei este *contrafacerea* acesteia, reproducerea ei astfel încât falsul să imite, până la limita *aparenței de autenticitate*¹¹³, bancnota reală. Este necesară contribuția unui grup determinat de persoane care să dețină mijloacele tehnice necesare¹¹⁴.

În măsura în care falsul este unul total, atunci suntem în prezența unei contrafaceri, bancnota falsificată fiind ”nouă” în totalitate. Întâlnim aici situația falsificării prin desenarea efectivă a bancnotei, proces care necesită abilități deosebite ca desenator. A fost, însă, relevantă și modalitatea de falsificare prin *fotocopiere* a bancnotei autentice¹¹⁵, odată cu evoluția tehnologiei în domeniu.

Există și posibilitatea ca o bancnotă să fie reprodusă prin *tipărire efectivă* (letter press), după ce în prealabil a fost scanată. Bineînțeles că există și situații în care, prin prisma aceluiași spectru al realizării rapide de câștiguri considerabile, falsificarea se realizează prin metode, să le spunem cel puțin empirice, dar care, pe fondul lipsei de experiență a celui care vine în contact cu falsul, își produce efectul.

1.1.2 Metode de falsificare și contrafacere a monedelor piese metalice

Dintre metodele de falsificare a monedelor metalice, cea mai uzitată este *alterarea sau prefacerea*, acțiune ce constă în modificarea conținutului sau aspectului unei monede adevărate, în scopul de a crea o aparență necorespunzătoare adevărului¹¹⁶.

O monedă metalică falsă se poate realiza și prin *ștanțarea* efectivă, sau baterea, metalului.

1.1.3 Metode de falsificare a monedei electronice

Deși mai rar întâlnit în istoria recentă, acest tip de falsificare trebuie luat în considerare pentru că el câștigă teren pe zi ce trece. La nivel global există tendința ca transferul banilor dintr-un cont în altul să nu se mai facă efectiv, ci doar electronic, sumele aflate la dispoziția posesorului neputând fi constatate *ex propriis sensibus*.

Fiind vorba despre monedă electronică, nu putem să nu face referire la aspectul *cyber-crime* al acesteia, pericolele și atentatele venind, așadar din mediul virtual. Falsificatorul de monedă electronică ca

¹¹² George Antoniu, Tudorel Toader și colectiv, *Explicațiile noului Cod penal, Vol. IV Articolele 257-366*, Editura Universul Juridic, București, 2015-2016, p. 410.

¹¹³ George Antoniu, Tudorel Toader și colectiv, *Explicațiile noului Cod penal, Vol. IV Articolele 257-366*, Editura Universul Juridic, București, 2015-2016, , p. 410

¹¹⁴ Este binecunoscut aici cazul tipografiei clandestine descoperite la Oradea, unde trei persoane de cetățenie italiană și o româncă, reținuți de procurorii DIICOT în anul 2014, au falsificat aproximativ 19 milioane de Euro, în bancnote de 20, 50 și 100 de Euro, bani care ar fi trebuit să ajungă în Italia pentru a fi introduși în circuitul civil. Autoritățile au constatat atunci că bancnotele falsificate acolo erau aproape perfecte, motiv pentru care și acestea dar și echipamentele identificate au fost ridicate spre analiză de către specialiști din cadrul Băncii Centrale Europene, al Europolului și de experți din Institutul Național de Criminalistică. Acțiunea a fost una de cooperare între autoritățile române și cele italiene(a se vedea și <http://www.ebihoreanul.ro/stiri/ultima-or-31-6/secrete-de-milioane-cine-alimenta-tiparnita-de-euro-falsi-de-la-oradea-a-mafiei-italiene-117054.html>).

¹¹⁵ Ion Vochescu, Vasile Bercheșan, *op. cit Bancnota și falsificatorii de bancnote*, Editura Șansa, București 1996., pag 98

¹¹⁶ George Antoniu, Tudorel Toader (coord.) și colab., *op.cit.*, p.410. Autorii citează definiția dată de profesorul Vintilă Dongoroz, în lucrarea sa, vol. IV, p. 376

încerca întotdeauna să acceseze programele informatice ale băncii, ajungând astfel la conținutul conturilor ce prezintă interes. Metoda de falsificare constă, în acest caz, în introducerea în aceste programe a unor date care induc în eroare funcțiile sistemului informatic și fac ca acesta să genereze niște răspunsuri la comenzi care nu au fost introduse ca atare.

Ca metode de falsificare a cardurilor bancare, într-o lucrare se arată că, inițial, falsificatorii procedau la ceea ce este cunoscut ca *procedeul răzuire-lipire*¹¹⁷, informațiile aflate pe card, imprimate în relief, fiind înlăturate prin tăiere, iar peste ele erau lipite alte cifre, de pe alte carduri.

Secțiunea 3 Particularități ale examinării criminalistice a falsului de monedă

Examinarea criminalistică a bancnotelor sau monedelor false este un proces complex, care se realizează în laboratoare specializate. Banca Națională a României deține un astfel de laborator, dar ea colaborează din punct de vedere tehnic cu alte laboratoare, în vederea asigurării unei mai bune protecții a monedei naționale împotriva contrafacerilor, putând efectua și expertize pentru determinarea gradului de falsificare sau autenticitatea monedelor și bancnotelor supuse analizei.

În țara noastră există și Institutul Național de Expertize Criminalistice București din cadrul Ministerului de Justiție (I.N.E.C.), ce funcționează în baza H.G. nr. 368/1998¹¹⁸. Se folosește metoda generală a *comparației prin examinări la nivel macroscopic și microscopic*, prin analizarea diferitelor culori și nuanțe în cadrul *analizei cromatografe atât în fază gazoasă, cât și în fază lichidă*, dar și prin procedura microscopie electronică cu baleiaj¹¹⁹.

În analizarea falsului de monedă se face deosebirea după cum este vorba despre o falsificare parțială a bancnotei sau a monedei sau o falsificare totală, o contrafacere a acestora. De la efectuarea unei simple verificări a valorii monetare, prin compararea sa cu una autentică, prin *metodele de suprapunere sau de juxtapunere*, se ajunge la o analiză mai detaliată în care se pot folosi diferite *processe de natură fizică sau chimică* pentru a verifica gradul de rezistență la factori externi, în conformitate cu indiciile puse la dispoziție de producător.

Referitor la piesele metalice, verificarea pentru evidențierea falsului se face prin apelarea la *expertiza criminalistică traseologică*. Se practică testarea pieselor metalice prin *supunerea lor la temperaturi*. Se evidențiază astfel compoziția monedelor, fiind cunoscut că aliajele se topesc la temperaturi mai mici, iar starea de incandescență la care se ajunge, în cazul temperaturilor ridicate, face ca lumina și coloristica emise să fie diferite decât în cazul autenticului.

Un aspect esențial în examinarea fizico-chimică a suportului bancnotelor suspecte ca falsificate îl reprezintă modul de realizare a ferestrelor transparente ale acestora. În cazul contrafacerii bancnotelor românești pe suport din hârtie, pentru imitarea ferestrelor transparente a fost decupată o zonă din suportul de hârtie pentru a se putea permite lipirea a două folii din material plastic transparent cu un strat adeziv, de cele mi multe ori poliacrilat¹²⁰.

Falsul de monedă se constată pe baza *analizării sonografice* a bancnotei, unda înregistrată de sonograf fiind diferită față de cazul originalului. Procedeul este cel al *examinării fonocriminalistice* a bancnotelor sau a monedelor. *Spectrograful* este folosit la analizarea compoziției hârtiei din care este fabricată bancnota. Nu putem să nu menționăm, ca mijloace de falsificare, *programele informatice*

¹¹⁷ Nicolae Buzatu, Gheorghe Popa, *Expertizarea bancnotelor și a altor instrumente de plată*, Editura Little Star, București 2003, p.50; lucrarea este disponibilă și în format electronic pe www.academia.edu/30092884/EXPERTIZAREA_BANCNOTELEOR

¹¹⁸ Publicată în Monitorul Oficial nr. 248 din 3 iulie 1998, actul a suferit modificări ulterioare

¹¹⁹ O analiză detaliată se găsește la adresa <http://www.inec.ro/index.php/activitate/expertize>

¹²⁰ Maria Georgeta Stoian, Daniela Laura Feraru, *Expertiza fizico-chimică - mijloc de probare a falsurilor și contrafacerilor de cărți de identitate și de bancnote*, articol apărut în Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie, nr. 3-4, 2013, p. 18

avansate cu ajutorul cărora se clonează sau se accesează softurile folosite la crearea de valoare monetară autentică.

Referitor la bancnotele românești, au existat tendințe de falsificare ce au crescut ușor în calitate, odată cu dezvoltarea tehnologiei. Dintre bancnotele falsificate, o problemă deosebit de gravă s-a constatat a fi legată de contrafacerea bancnotei de 100 de lei, cunoscută sub denumirea de "Super Leu". Falsul este unul foarte reușit, condițiile tehnice de realizare fiind deosebite. Bancnota este depistată numai în cadrul centrelor de procesare sau la analiza microscopică ce relevă marginile franjurate ale elementelor graficii și cromatica realizată din îmbinări ale unor minuscule puncte de cerneală din cele trei culori de bază, respectiv cyan, galben și magenta.

CONCLUZII

Ca urmare a demersului nostru științific în legătura cu tema abordată, o parte a acestuia fiind evidențiată în prezenta lucrare, iar o alta urmând a face obiectul unei ulterioare analize, se pot desprinde următoarele concluzii:

Gradul de falsificare a valorilor monetare este unul în creștere, fără să ne referim aici la simplele date statistice avansate, inclusiv de Banca Centrală Europeană, întrucât acestea au valoare orientativă prin înseși perioadele vizate, concluzie la care au ajuns chiar autoritățile în cauză. Avem în vedere pericolul din ce în ce mai mare ca metodele de contrafacere și falsificare să devină unele deosebite pe fondul dezvoltării permanente a tehnologiilor și instrumentelor folosite în procesul de producere a bancnotelor și monedelor. Fenomenul falsului de monedă poate căpăta valori ce pot depăși orice previziuni datorită creșterii spectaculoase, înregistrate în ultimul timp, a calității valorilor monetare contrafăcute, fie că este vorba despre bancnote fie că este vorba despre monede. Activitatea infracțională se orientează mai mult către falsificarea de bancnote, în primul rând datorită riscului ridicat pe care infractorii, individuali sau în grupări de criminalitate organizată, și-l asumă și care trebuie să fie contrabalansat prin prisma realizării unor câștiguri mari într-o perioadă scurtă de timp, tradusă prin efectuarea a cât mai puține acte materiale ce pot căpăta aspect infracțional.

Falsificatorii reușesc, într-un mod deloc îmbucurător, să plaseze moneda contrafăcută, realizând profituri pe alocuri chiar uriașe, într-un timp foarte scurt care le permite să se pună la adăpost de acțiunile întreprinse de organele judiciare în vederea despistării lor și chiar să înlăture urmele infracționale, consecința fiind aceea a imposibilității obiective a contracarării amenințărilor și riscurilor la adresa unui climat de securitate și siguranță corespunzător așteptărilor prezentului. Modalitățile deosebit de abile la care apelează infractorii în domeniu și scesul lor este asigurat, în mare parte, de lipsa oricărui grad de pregătire individuală a persoanelor vizate, categoriile de persoane țintă fiind bine alese, după cum sunt alese și locurile, cele publice și în special cele unde lipsa oricărui sistem de supraveghere stradal ușurează realizarea scopului infractorului. Toate acestea sunt grefate pe lipsa oricărei campanii efectuate de autoritățile îndreptățite, care se mulțumesc să transmită simple comunicate de presă în care sunt menționate cazuri concrete identificate de diferitele structuri de poliție. Nu sunt realizate nici măcar spoturi a căror reluare ciclică să devină una obligatorie prin intermediul mijloacelor din mass-media, cel puțin prin grija Băncii Naționale a României, autoritate diriguitoare a politicilor monetare în stat. Ceea ce este mai îngrijorător este faptul că nici la nivelul instituțiilor de învățământ nu sunt realizate, și nici nu există vreo perspectivă în acest sens, cursuri, alocuțiuni, intervenții cu ajutorul cărora să crească nivelul de conștientizare personală a pericolelor rezultate din falsificarea și punerea în circulația a valorilor monetare contrafăcute. Aceasta în condițiile în care, datorită accesibilității crescute la mijloace performante din domeniul informaticii și al tehnicii de imprimare, apar tot mai multe cazuri în care sunt evidențiate exemple de fals grosolan, însoțite de niște explicații puerile ale infractorilor. Falsurile își produc însă efectul, cel al realizării de câștiguri prin intermediul mijloacelor ilicite. Falsificatorul va căuta întotdeauna să realizeze un produs care "să țină", care să înșele atenția persoanei țintă de la efectuarea unei minime verificări, acolo unde există cunoștințele necesare. Infractorul nu își pune niciodată probleme

de conștiință, intenția lui fiind bine determinată, după cum nu îl interesează nici care este punctul sau modul în care produsul falsificat de el intră în circuitul civil.

Anumite atrageri de atenție există pe site-urile specializate ale autorităților naționale, europene sau internaționale, dar ele presupun accesul la internet și existența unui minim de tehnică cu ajutorul căreia se pot accesa informațiile necesare. România este însă departe de a asigura acest minim strict necesar.

Data fiind amploarea fenomenului se impune ca măcar la nivel unităților administrativ teritoriale să existe puncte de acces, de informații, de unde să poată fi colectate mai ușor cunoștințele în domeniu. Aceasta pentru că, în fond, avem în vedere importanța aparte a valorilor monetare pentru o societate, dată de rolul pe care banii îl joacă în bunul mers al oricărei comunități. În ziua de astăzi, absolut totul se traduce în bani și nu trebuie să ne mire că aceștia influențează *eo ipso* sisteme financiare mari, circuite monetare și, prin ele, viețile tuturor.

În ceea ce privește protecția juridică a valorilor monetare, indiferent de felul lor, la nivel național, la nivelul Uniunii Europene și la nivel internațional există preocupări în acest sens, concretizate în acte normative, instrumente juridice de lucru veritabile, care vin să răspundă necesității existenței cadrului legal prin aplicarea căruia să se poată reinstitui raportul juridic încălcat, mai ales printr-o rapidă și completă *restitutio in integrum*, inclusiv sub aspectul reparării integrale a prejudiciului creat. Este creat, de asemenea, cadrul instituțional propice bunei funcționări a autorităților chemate să asigure supremația legii, aplicarea ei imediată și sub toate formele sale coercitive. De altfel în legislația de dată recentă, indiferent că este vorba despre cea națională sau despre cea europeană se delimitează intenția legiuitorului de a incrimina într-un mod cât mai exact acțiunile infractorilor care se constituie în tot atâtea amenințări la securitatea raporturilor juridice într-o societate. Abordarea problematicii creării de instrumente de lucru comune prin care se ajunge la armonizarea tipurilor de legislații, mai ales penale, din diferitele state membre al Comunității Europene a dus la apropierea instituțională la nivel european, reflectată pozitiv în cooperarea existentă între instituțiile și autoritățile din spațiul comunitar. Este evidentă necesitatea asigurării unei reacții rapide și unitare în fața diferiților factori atentatori la bunul mers al vieții în comunitate, tendință care se remarcă din chiar momentul începerii formării profesionale a celor ce ulterior își vor desfășura activitatea în cadrul instituțiilor menționate.

Am remarcat existența în sistemul de drept din România, din punctul de vedere al cadrului procesual penal, o preocupare scăzută în ceea ce privește competența organelor de cercetare penală în instrumentarea de fapte de natură penală ce vizează domeniul falsificării de monedă. Fără a face trimitere la acele cauze în care se constată existența unui grup infracțional organizat, situație în care competența de instrumentare aparține unei structuri specializate, ne referim aici la diferența deosebită între cele arătate și situația identificării unor cazuri care nu pot fi integrate într-o rețea, dar care pot produce efecte sociale și economice însemnate. Ele sunt date de legiuitor în competența organelor judiciare de prim nivel și nu se poate asigura o abordare unitară a diferitelor tipologii identificate. *De lege ferenda*, apreciem că, dată fiind importanța relațiilor sociale protejate prin textele de lege incriminatoare, o competență care să asigure o abordare unitară în modul de a instrumenta astfel de cazuri ar fi de dorit.

Un aspect pe care îl apreciem ca pozitiv, rezultat din prezentul demers științific, este acela al identificării unui număr mare de structuri teritoriale sau regionale de colaborare și cooperare sub toate domeniile, juridic, polițienesc, economic, social, create cu scopul declarat al unui schimb intens, reciproc și imediat de date și informații utile pentru prevenirea oricăror derapaje care ar putea apărea și conduce la instabilități. Sunt vizate în concret măsuri de prevenire și înlăturare a amenințărilor pe care criminalitatea organizată le poate adresa securității regionale și globale, amenințări ce se pot concretiza în producerea de consecințe grave și deteriorarea unor echilibre care astăzi par din ce în ce mai fragile. În situații de criză, o unitate de comandă și de abordare a primejdiilor apărute este foarte utilă, dar evoluția istorică a arătat o eficiență crescută a modului și felului de reacție al structurilor regionale, cele ce cunosc mai îndeaproape tipologia și pot apela mai repede la cea mai adecvată modalitate de răspuns.

Sistemele financiare de orice categorie suportă atacuri zilnice la adresa stabilității lor, manifestate prin reale flagele ce conduc la crearea de organizații ce funcționează paralel cu economia reală și o erodează. Aspecte ale fenomenelor de criminalitate economico-financiară, cum este cazul evaziunii fiscale sau al spălării de bani, își fac tot mai simțită prezența și uneori au consecințe grave. Dintre cele două, facem trimitere la spălarea de bani, sursă inepuizabilă pentru asigurarea fondurilor necesare finanțării criminalității organizate, care a fost identificată ca atare de către autoritățile internaționale, dar și cele europene, cu mult timp în urmă, dar care a fost incriminată în sistemul legislativ din România relativ recent. Fără îndoială că au fost transpuse în legislația națională directivele europene, pe fondul obligațiilor pe care țara noastră le are potrivit tratatelor la care este parte, dar apreciem că transpunerea se putea face prin dublarea cu un set de norme incriminatorii care să aibă în vedere specificul societății românești și tipologia infracțională cu care se confruntă organele judiciare. Din cele observate în practică, afirmăm că, mult timp, pe latură doctrinară a fost o reală lipsă de lucrări care să trateze fenomenul, dat fiind cadrul legislativ existent și nevoia ca practica judiciară de specialitate să contureze anumite direcții.

Acțiunile de falsificare și contrafacere de monedă, unele dintre ele tipice valorilor materiale monetare, se îndreaptă cu pași hotărâți către domeniul virtual. Intenția manifestă a unor grupuri financiare de a se renunța la moneda materială și de a se face o reorientare către moneda virtuală este lăudabilă, însă cadrul instituțional actual nu asigură o securitate ridicată tranzacțiilor efectuate prin intermediul diferitelor monede virtuale, constatându-se chiar existența unui grad ridicat de volatilizare al acestora. Ideea nu este una de neluat în seamă, pentru că se ajunge la scoaterea din circuitul monetar a monedelor materiale, în acel moment dispărând și interesul falsificatorilor. Problema care se ridică este aceea a competenței și posibilității diferitelor instituții financiare, bancare sau bancare nefinanciare de a asigura accesul la o astfel de monedă, de a o garanta și de o face să devină suficient de atractivă, impactul putând fi unul aparte mai ales sub aspect psihologic.

Considerăm, în final, că revine statului prin autoritățile sale rolul de a asigura cetățenilor săi, societății în general, încrederea în autenticitatea valorilor monetare, prin învederarea permanentă a efectului nociv pe care fenomenul de falsificare de monedă îl poate avea asupra vieții în general. Revine însă fiecăruia dintre noi obligația de a proteja moneda națională, inclusiv prin creșterea gradului de interes față de particularitățile acesteia și față de necesitatea dobândirii unor cunoștințe care să ne ajute să nu mai cedăm intereselor ascunse ale falsificatorilor de monedă.

ABREVIERI ȘI ACRONIME

Alin.	- aliniat(ul)
Art.	- articol(ul)
B.Of.	- Buletinul Oficial
BCE	- Banca Centrală Europeană
BCN	- Birou Național Central
BNR	- Banca Națională a României
CBCDG	- Central Bank Counterfeit Deterrence Group (Grupul de descurajare a falsificării din cadrul băncilor centrale naționale)
CCF	- Comisia pentru controlul dosarelor Interpol
CCPI	- Centrul de Cooperare Polițienească Internațională
CE	- Consiliul European

CECO	- Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului
CEPOL	- Agenția Uniunii Europene pentru Formare în Materie de Aplicare a Legii
CMSC	- Centru de trafic pentru migranți europeni
COM	- Comisia Europeană
DEX	- Dicționarul Explicativ al Limbii Române
DGCCOA	- Direcției Generale de Combateră a Crimei Organizate și Antidrog
DIICOT	- Direcția de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism din cadrul UNODC
ECOFIN	- Consiliul miniștrilor de finanțe din Uniunea Europeană
EDU	- Unitatea Droguri Europol
EJN	- European Judicial Network
ENFSI	- Rețelei europene a institutelor de criminalistică
EUROJUST	- Unitatea Europeană de Cooperare Judiciară
EUROPOL	- Oficiul de Poliție al Uniunii Europene
FATF	- Financial Action Task Force
FRONTEX	- Agenția Europeană pentru Managementul Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre
GAFI	- Group d'Action Financiere sur le blanchiment de capitaux
H.G.	- hotărâre a Guvernului
ICIS	- Interpol Criminal Information System
INTERPOL	- Organizația Internațională de Poliție Criminală
IGPF	- Inspectoratul General al Poliției de Frontieră
IGPR	- Inspectoratului General al Poliției Române
ÎCCJ	- Înalta Curte de Casație și Justiție
IMoLIN	- The International Money-Laundering Information Network (Rețeaua de informare internațională privind spălarea banilor)
JAI	- Justiție și Afaceri Interne
JIT	- Joint Investigation Teams
JO	- Jounalul Oficial al Uniunii Europene
LEAG	- Grupului consultativ pentru aplicarea legii
LEOCMLU	- The Law Enforcement, Organized Crime and Anti-Money-Laundering Unit/ Unitatea de Aplicarea a legii, criminalitate organizată și de combateră a spălării banilor
lit.	- litera

MAI	- Ministerul Administrației și Internelor
OCDE	- Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OLAF	- Oficiul European de Luptă Anti-Fraudă
OG	- Ordonanță de Guvern
ONPCSB	- Oficiul Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor
ONU	- Organizația Națiunilor Unite
op.cit.	- opera citată
OUG	- Ordonanță de Urgență a Guvernului
PIN	- Personal Identification Number
p.	- pagina
PIB	- Produsul Intern Brut
PÎCCJ	- Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție
PNF	- Punctul Național Focal
SECI	- Actual SELEC
SEEPAG	- Grupul Consultativ al Procurorilor din Sud-estul Europei
SELEC	- Centrul Sud-Est European de Aplicare a Legii
SIRENE	- Sistemul Informatic Schengen
SIS	- Sistemul de Informații Schengen
SNPCT	- Sistemului Național de Prevenire și Combatere a Terorismului
TECS	- Sistemul computerizat al Europol
UE	- Uniunea Europeană
UNODC	- Biroul Națiunilor Unite pentru Droguri și Criminalitate
vol.	- volum(ul)

BIBLIOGRAFIE

I.Tratate, cursuri, monografii, manuale, articole

A. Petre, *Considerații privind unele infracțiuni de evaziune fiscală „propriu-zisă”*, CDP nr. 4/2008

Alina Lefter, *Rolul organizațiilor internaționale de securitate pentru prevenirea și combaterea criminalității organizate*, articol apărut la data de 21 aprilie 2017, pe site-ul www.juridice.ro.

Aristide Basilescu, *Moneda, studiu economic*, Tipografia Gutenberg, București, 1923

C. Voicu, Al. Boroi, F. Sandu, I. Molnar, *Dreptul penal al afacerilor*, Ediția a 2-a, Editura All Beck, București, 2003

C. Balaban, *Evaziunea fiscală. Aspecte controversate de teorie și practică judiciară*, București, Editura Rosetti, 2003

Cezar Basno, Nicolae Dardac, Constantin Floricel, *Monedă. Credit Bănci, Aplicații și studii de caz*, Editura Didactică și Pedagogică, București 2001

- Charles Gide**, *Curs de economie politică*, Editura Casei Școalelor, București 1927, vol. I
- Ciprian Dumitrașcu**, *Moneda virtuală, un instrument facil pentru cyberlaundering*, articol în Revista Criminologică nr. 5 (101), octombrie 2015, vol. XVI
- Constanța Cârstea**, *Contrabanda. Formă a corupției și criminalității organizate în România în perioada 1990-2000*, Editura Lumina Lex, București, 2006
- Costescu Emilia Mihaela**, *Inflația, un fenomen monetar! Analiza dinamicii inflației în România*, articol publicat Ecostudent - Revistă de cercetare științifică a studenților economiști, Nr.1/2013,
- Costin C. Kirițescu, Emilian M. Dobrescu**, *Moneda. Mică Enciclopedie*, Editura Enciclopedică, București 1998
- D.A.P.Florescu, D. Bucur, Th. Mrejeru, M. Pantea, A. Martinescu, V. Manea**, *Evaziunea fiscală*, Editura Universul Juridic, București, 2013
- Dan Drosu Șaguna**, *Tratat de Drept financiar și fiscal*, Editura All Beck, București, 2003
- Dongoroz V. și alții**, *Explicații teoretice ale Codului Penal Român/parte specială*, Editura Academiei Române, București, vol.4, 1972
- Dorel Dumitru Chirițescu**, *Fețele Monedei – O dezbatere despre universalitatea banului*, Colecția Dezbateri Contemporane, Institutul European, 2015
- Emilian Stancu**, *Tratat de criminalistică*, Ediția a VI-a, revăzută, Editura Universul Juridic, București 2015
- Eugen Vasilescu**, *Circulația bănească și Creditul*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1980
- Florian Coman, Cristian Jura, Ion Neșulescu, Grigore Stolojescu, Nicolae Purdă**, *Instrumente practice de drept internațional public*, Editura Pro Universitaria, București, 2015
- Florin Daniel Cășunean**, *Criminalitatea organizată în legislațiile penale europene*, Editura Universul Juridic, București, 2013
- Gabriel Burlacu**, *Mafia cardurilor contrafăcute a stors din conturi până acum două milioane de dolari*, 2001
- George Antoniu, Tudorel Toader** și colectiv, *Explicațiile noului Cod penal, Vol. IV Articolele 257-366*, Editura Universul Juridic, București, 2015-2016
- Gheorghe Manolescu**, *Moneda și ipostazele ei*, Editura Economică, București 1997
- Ioan Mircea Pascu**, *Securitatea europeană - Aportul României*, Editura Militară, București, 2001
- Ion Vochescu, Vasile Bercheșan**, *Bancnota și falsificatorii de bancnote*, Casa de editură și presă "ȘANSA" S.R.L., București 1996
- Jean-Paul Laborde**, *Etat de droit et crime organisee*, Dalloz, Paris, 2006
- Jesús Huerta de Soto**, *Moneda, creditul bancar și ciclurile economice*, Editura Univeristății Alexandru Ioan Cuza, Iași 2010. Disponibilă în limba română la <http://mises.ro/608/>
- Karl Marx**, *Bazele criticii economiei politice*, Editura Politică, București 1972
- Klaus Von Lampe**, *Not a Process of Enlightenment: The Conceptual History of Organized Crime in Germany and The United Statea of America*, apărut în Forum on Crime and Society, vol. 1, nr. 2, 2001
- L.C. Ionescu** coordonator, *Economia și rolul bancilor*, vol I, Editura Economică, București 1997
- Lazăr Cârjan**, *Istoria Poliției Române de la origini până în 1949*, Editura Vestala, București, 2000

- M. Antonescu, R. Buziernescu, I. L. Ciora**, *Tendințe actuale ale unor forme de evaziune fiscală pe plan internațional*, în Revista Finanțe Publice și Contabilitate nr. 1/2004
- Maria Georgeta Stoian, Daniela Laura Feraru**, *Expertiza fizico-chimică - mijloc de probare a falsurilor și contrafacerilor de cărți de identitate și de bancnote*, articol în Revista de Criminologie, Criminalistică și Penologie, nr. 3-4, 2013
- Mihai Adrian Hotca**, *Spălarea banilor – subiectul activ al infracțiunii*, www.juridice.ro
- Mioara-Ketty Guiu**, *Spălarea banilor*, articol apărut în revista Dreptul nr. 3/2006
- Mugur Isărescu**, *Considerații privind Marea Criză Economică din 1929 - 1933*, articol apărut pe <http://www.bnr.ro>
- N. Neagu**, *Scurt istoric al evoluției protecției penale a intereselor financiare ale Uniunii Europene prin mijloace de drept comunitar*, Dreptul, nr. 8, 2006
- Nadia-Cerasela Aniței și Roxana Elena Lazăr**, *Evaziunea fiscală între legalitate și infracțiune*, Editura Universul Juridic, colecția monografii, București 2016.
- Niall Ferguson**, *Ascensiunea Banilor: o istorie financiară a lumii*, Editura Polirom, București 2016
- Nicolae Buzatu, Gheorghe Popa**, *Expertizarea bancnotelor și a altor instrumente de plată*, Editura Little Star, București 2003
- Nicolae Dardac, Teodora Barbu**, *Monedă, bănci și politici monetare*, Editura Didactică și Pedagogică, București 2005
- Nicolae Murgu și Mugur Isărescu** *Aurul. Mit și realitate*, Editura Junimea, Iași 1981
- Papadopol Vasile și Popovici Mihai** în *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1969-1975*, apărut la Ediția Științifică și Enciclopedică, București, 1977
- Radu Negrea**, *Moneda – De la scoicile-monedă, la cecul electronic*, Editura Albatros, București 1988
- Radu Negrea**, *Moneda*, Editura Albatros, București 1988.
- Radu Stancu**, *Drept Financiar și Fiscal*, Editura Fundației „România de Măine”, București, 2007
- Richard Cavendish**, *1001 de locuri istorice de vizitat într-o viață*, Enciclopedia Rao, București 2009
- Robin Osborne**, *Greece in the Making, 1200-479 B.C.*, Londra și New York, 2009
- S.Bogdan, D.A.Șerban, G.Zlati**, *Noul Cod Penal. Partea Specială, Analize, explicații, comentarii. Perspectiva clujeană*, Ed. Universul Juridic, București 2014
- Tudor Curtifan**, *Evaziune fiscală. Directivă europeană*, www.dcnews.ro
- Vasile Turliuc, Vasile Cocriș**, *Monedă și Credit*, Editura Ankarom, Iași

II. Legislație

Buletinul Oficial nr. 78 - 79 bis

Convenția din 16 mai 2005 a Consiliului Europei privind prevenirea terorismului

Decizia 2009/426 / JAI a Consiliului din 16 decembrie 2008 privind consolidarea Eurojust și de modificare a Deciziei 2002/187/JAI de instituire a Eurojust în scopul consolidării luptei împotriva formelor grave de criminalitate

Decizia nr.674/29.05.2008 a ONPCSB

Decizia 2002/187/JAI a Consiliului din 28 februarie 2002 decizia de instituire a Eurojust

Decizia-cadru 2000/383/JAI a Consiliului din 29 mai 2000 privind consolidarea, prin sancțiuni penale și de altă natură, a protecției împotriva falsificării, cu ocazia introducerii monedei euro

Directiva 2001/97/CE de modificare a Directivei 91/308/CEE a Consiliului pentru prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor

Directiva 2014/62/UE privind protecția prin măsuri de drept penal a monedei euro și a altor monede împotriva falsificării și de înlocuire a Deciziei-cadru 2000/383/JAI a Consiliului

JO L 127/39 din 29 aprilie 2014

JO L 141/73 din 5 iunie 2015

JO L 151/1 din 21 mai 2014

JO L 349/2 din data de 25.11.2004

JO L257/19 din 28 septembrie 2013

JO L74/1 din data de 18 martie 2017

JO L77/1 din 23 martie 2016,

JO nr. C 83/392 din 30.03.2010,

Legea 127/2011 privind activitatea de emisie de monedă electronică

Legea 135/2010 privind Codul de procedură penală și pentru modificarea și completarea unor acte normative care cuprind dispoziții procesual penale

Legea 14/1867 pentru înființarea unui nou sistem monetar

Legea 15 din 1968 privind Codul penal din 1968

Legea 15/1968 privind Vechiul Cod penal

Legea 250/2010 privind ratificarea Convenției pentru stabilirea Centrului Sud-Est European de Aplicare a Legii

Legea 286/2009 privind Noul Cod penal

Legea 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României

Legea 348/2004 privind denominarea monedei naționale

Legea 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism

Legea nr. 87/1994 pentru combaterea evaziunii fiscale

Legea 241/2005 pentru prevenirea și combaterea evaziunii fiscale

Monitorul al României Oficial nr. 352 din 30 iunie 2001.

Monitorul Oficial al României nr. 1019 din 21 decembrie 2006

Monitorul Oficial al României nr. 18 din 21 ianuarie 1999,

Monitorul Oficial al României nr. 181 din 24 martie 2009.

Monitorul Oficial al României nr. 233 din 21 noiembrie 1991

Monitorul Oficial al României nr. 285 din 14 aprilie 2016.

Monitorul Oficial al României nr. 351 din data de 29 iunie 2001.

Monitorul Oficial al României nr. 353 din 28 mai. 2002

Monitorul Oficial al României nr. 498 din 2 iunie 2004.

Monitorul Oficial al României nr. 510 din 24 iulie 2009.

Monitorul Oficial al României nr. 551 din 30 august 2013

Monitorul Oficial al României nr. 582 din 30 iunie 2004.

Monitorul Oficial al României nr. 589 din 21 noiembrie 2000

Monitorul Oficial al României nr. 654 din 31 decembrie 1999.

Monitorul Oficial al României nr. 65 din 16 aprilie 1997

Monitorul Oficial al României nr. 713 din 8 noiembrie 2000

Monitorul Oficial al României nr. 841 din 15 decembrie 2008

Monitorul Oficial al României nr. 841 din 15 decembrie 2008.

Monitorul Oficial al României nr. 860 din 22 decembrie 2010

Monitorul Oficial al României nr. 949 din 24 noiembrie 2006

Monitorul Oficial al României nr. 50 din 29 ianuarie 2003

Ordonanță de urgență nr. 78/2016 pentru organizarea și funcționarea Direcției de Investigare a Infracțiunilor de Criminalitate Organizată și Terorism, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative

OUG nr. 237/2000 pentru modificarea Legii nr. 21/1999 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor

Regulamentul (CE) nr. 974/98 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 974/98 în ceea ce privește introducerea monedei euro în Lituania /* COM/2014/0325 final - 2014/0169 (NLE) */

Regulamentul (UE) 2017/458 de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 în ceea ce privește consolidarea verificărilor prin consultarea bazelor de date relevante la frontierele externe

Regulamentului (UE) 2016/399 cu privire la Codul Uniunii privind regimul de trecere a frontierelor de către persoane (Codul Frontierelor Schengen)

III.Site-uri

adevarul.ro

andreivocila.wordpress.com

codfiscal.net

dexonline.ro

eurlex.europa.eu

eur-lex.europa.eu

europa.eu

frontex.europa.eu

Jurnalistii.ro

laws-lois.justice.gc.ca
penelope.uchicago.edu
ro.wikipedia.org
steconomiceuoradea.ro
treaties.un.org
videotutorial.ro
www.admin.ch
www.agerpres.ro
www.allpravo.ru
www.bnr.ro
www.capital.ro
www.cdep.ro
www.cpcs.ro
www.dcnnews.ro.
www.dea.gov
www.dictionareconomic.ro
www.diicot.ro
www.dzr.org.ro
www.ecb.europa.eu
www.economica.net
www.eurojust.europa.eu
www.europol.europa.eu
www.gesetze-im-internet.de
www.historia.ro
www.history.com
www.inm-lex.ro
www.larousse.fr
www.lovendal.ro
www.mai.gov.ro
www.money.ro.
www.monitoruljuridic.ro
www.politiadefrontiera.ro
www.politiaromana.ro
www.presidency.ro

www.pwc.ro

www.scj.ro

www.selec.org

www.studiocelentano.it

www.universuljuridic.ro

www.utgiu.ro

www.zentral-bank.eu

www.zf.ro